

Q. D. B. V.

VINDICIÆ HISTORICO JURIDICÆ 442
JURIS ROMANI ET ICTORUM
IN GERMANIA 1748, 2.
CONTRA

REFORMATIONEM

DE ANNO MCCCCXLI.

FRIDERICO III. IMPERATORI 9
ADSCRIBI SOLITAM,
QUAS

DIVINIS SUB AUSPICIIS,
PRÆSIDE

VIRO NOBILISSIMO, AMPLISSIMO, CONSULTISSIMO
ATQUE EXCELLENTISSIMO

DN. JOHANNE MARTINO
SILBERRADIO,

INST. IMP. PROF. PUBL. ORD. CELEBERRIMO,
CAP. THOM. CANONICO MERITISSIMO,
PRÆCEPTORE AC PATRONO SUO

PIE COLENDO
IN ALMA ARGENTORATIENSIVM UNIVERSITATE

AD D. XVII. JUNII A. O. R. MDCCXLII.

SOLENNITER ASSERENDAS
PROPONIT

JOH. REINHARDUS KUGLER

ARGENTINENSIS, AUCTOR.

H. L. Q. C.

ARGENTORATI,

Typis MELCHIORIS PAUSCHINGERI, Typogr.

ILLUSTRI COLLEGIO
QUOD LARGITIONIBUS
OTTONIANIS
SCHIFFMANNIANISQUE
EXERCENDIS PRÆEST
VIRIS
NOBILITATE GENTIS SUE SPLENDORE
MUNERUM RERUM MAXIMARUM PERITIA PRÆ-
STANTIA ERUDITIONIS EXCELLENTI LITTE-
RARUMQUE PATROCINIO INGLYTIIS
DE RE CIVITATIS PUBLICA
ECCLESIASTICA ET LITTERARIA
MAXIME MERITIS
DOMINIS
MÆCENATIBUS
ATQUE PATRONIS
OMNI HONORIS ET OBSEQUII CULTU
ÆTERNUM PROSEQUENDIS
HASCE PAGELLAS
UT GRATAM IMMORTALIUM BENEFICIORUM MEMORIAM
PUBLICE PROFITERETUR
SEQUE SIMUL ET STUDIA SUA ULTERIORI PATROCINIO
COMMENDARET
SACRAS ESSE VOLUIT DEBUI
AUCTOR.

PRÆFATIO.

Uantumcunque olim laudis, honoris, dignitatis, autoritatisque Ictorum Ordini contulerint Romanorum fere singuli, privati æque ac Principes, tanto econtrario contentu ac odio ipse recentiori ævo a multis exceptus, & tantum non libero cujusvis ludibrio expofitus fuit: adeo quidem, ut etiam mos conviciandi in proverbium plane abierit, suo tenorè fatis declarans, quod non tam vitia Ictorum quam ipsam omnino Jurisprudentiam, tanquam causam illorum proximam ac primariam culpandam censeat. Cum autem absurda hæc sententia non nisi ex crassa egregiæ artis ignorantia, vel atra saltem invidia descendere possit, inde, qui eam amplectuntur, ne has notas justa censura incurrerent, ipsa plane publica Legum autoritate in temeritatis suæ partes vocata, odium istud iniquum vel defendere vel excusare conantur. Magno nimirum clamore provocant ad famosum illud *C. Super Specula. 28. X. de Privil. & Excess. privil.* quo omnino sub Excommunicationis pœna prohibitum fuisse dicunt, ne quis in univèrsa Gallia Jurisprudentiam Romanam, quæ ibi *Civilis* *κατ' ἐξουχίαν* recte dicitur, docere vel audire præsumat: & hanc prohibitionem postea in Constitutionis Blesensis (a) Articulo LXIX. repetitam ac confirmatam fuisse afferunt.

A

(a) quæ regnante HENRICO III. in Conventu Ordinum Regni Galliz Blesis a. 1579. facta fuit.

asserunt. Sed multo majore adhuc strepitu incertam quam REFORMATIONEM Friderici III. Imperatoris producunt, in cujus Artic. V. & VII. omnes Jcti cum ipso Jure Romano cunctis Germaniæ Tribunalibus ignominiose ejiciuntur ac proscribuntur; imo HIPPOLYTHUS A LAPIDE eam Legem Imperii appellat, illud tantum dolens, quod in effectum hæctenus non fuerit deducta. (b)

Non parum autem laboris inde ac operæ iis creatur, qui de usu autoritateque Juris Romani hodierna agere instituant. Cum enim horum præcipui eam sententiam tueantur, quod Jus Romanum autoritatem illam, qua hodiernum apud Gallos æque ac Germanos gaudet, si generaliter eam consideres, non ex vi Legis proprie sic dictæ, sed sola omnino nominis sui celebritate initio obrinuerit, & sic ex libera tantum receptione, tacito primò consensu facta, nos obliget; inde ipsi in removendis istis adversariorum objectionibus, quibus Jus Romanum publicis quandoque Legibus expresse improbatum videri posset, gravissime desudare tenentur; manifesta enim horum inter se pugna est, Juris istius autoritatem ex tacita deducere receptione, & tamen exempla publicæ ejus reprobationis agnoscere.

Equidem opera egregia non minus quam felici id jam, quod ad Galliam attinet, post alios maxime præstitit doctissimus FERRERIUS, Jurisque Romani perpetuam in Gallia autoritatem contra *dicti Capitis* 28. vulgarem explicationem & Constitutionem Blesensem strenue solideque defendit. (c) Verum, quod ad ipsam Germaniam attinet, nemo

---

(b) In præfatione, quam famosissimo suo libello *de Ratione Status* præmisit. En verba Autoris parum venusta: *Oportandum itaque foret, LEGEM IMPERII, quæ Friderici III. tempore de excludendis tam a privatis Judiciis, quam publicis Consiliis, Legis sub incude fuit, executioni fuisse mandatam &c.*

(c) In *Hist. Jur. Rom. Capp. XXIX. & XXX.* Scilicet C. XXIX. ipse compluribus argumentis probat, quod C. 28. X. *de Privil. & Excess. privil.*

mo hactenus, quantum quidem mihi constat, Reformationis paulo ante dictæ refutationem iusto, prout ipsa res exposcit, opere aggressus fuit : quamvis non potuerit non quilibet facile perspicere, quod, ea salva, communis illa sententia de tacita Juris Romani in Germania receptione, si non plane corruat, dubia saltem maximeque incerta reddatur. Unde etiam plerique DD. ut huic incommodo medelam afferrent, eam generaliter ita explicare solent: quod non omnes JCTos & Jura Romana in universum reprobasse censeari debeat, sed eorum tantum autoritatem, quæ Frid. III. ætate in patriarum Legum non leve damnum jam ultra modum crevisset, restringere ac coercere voluerit, promiscuo ipsis ad judicia aditu præcluso. (d) Verum hæc explicatio locum suum hic minime ruetur. Non tantum sane immodica illa Jctorum & Juris Romani eo tempore

A 2

auto-

privil. ad solos Clericos ac Monachos restringi debeat, quos Pontifex cum in finem Jus Civile vel audire vel docere noluit, ne studium Theologicum ab ipsis, omne tempus atque operam docendo discendo Juri Civili impendentibus, negligeret; jungendum quippe esse cum C. *Super Spec. f. X. Ne Cler. vel Monach. secul. negot.* & C. *Super Spec. f. X. de Magistr.* quæ cum illo ex una eademque Epistola Honorii III. desumpta esse asserit. Licet vero ex rationibus a GONZALEZIO in not. a. ad Cap. *Super Spec. 28. X. de Privil. & Excess. privil.* allegatis graviter dubitari possit, an hoc & C. *Super Spec. f. X. de Magistr.* ex eadem Epistola desumpta sint, primaria tamen FERREII assertio, quæ in cap. 29. continetur, non minus firma subsistere poterit. Capite mox sequenti XXX. idem porro variis ex rationibus ostendit, quod Artic. LXIX. Constitutionis Blefensis non ex ipsis Decretis Statuum in illo Conventu congregatorum sed ex privatis conatibus deducendus sit; præcipue autem refellit minus aptam, quæ in eo habetur, prohibitionis rationem: ne scilicet, si in urbe Galliæ primaria Jus Romanum publice doceretur, Rex Galliæ eo ipso se Imperio Romano subjecisse videri possit.

(d) Ita sane sentiunt CONRINGIUS de O. J. G. C. 32. p. 196. CULPISIUS in *Dissert. Epist. de Germ. LL. Veter. ac Rom. Jur. in republ. nostr. Orig. & Auctor. præf. §. 45.* BRUNQUELLUS *Hist. Jur. P. III. M. II. c. X. §. 21. n. b.* aliique. Nec multum ab hac sententia remotus videtur esse DATTIUS de P. I. P. L. IV. C. I. n. 149. & seqq.

autoritas conficta magis quam vera videtur, sed ipsa quoque Reformatio Jctos cum Jure Romano plane aliis ex rationibus, quas difertis verbis enumerat, Tribunalibus omnibus excludendos cenfet, quæ cunctæ universalem & absolutam ipsorum reprobationem clare loquuntur, uti eam vel obiter inspicienti apparebit.

Unicum tantum prostat Programma Academicum a doctissimo ТАВОРЕ, in Universitate nostra Juris quondam Antecessore celeberrimo, occasione Doctoratus Juridici Rutgero Rulando d. XV. Maji Anni MDCXXIIX. conferendi conscriptum, in quo ipsa sub examen vocatur, & tanquam supposititia omnique effectu destituta penitus rejicitur. (e) Multum etiam lucis nobis accensum iri speravimus ex meditationibus GEORGII MELCHIORIS THILONIS, (f) BOECLERO, (g) ITTERO, (b) CONRADO SINCERO s. CULPISIO, (i) aliisque laudati. Unde in eo & hic & alibi, tam e scriiniis eruditorum, quam officinis librariorum, eruendo multum studii multumque temporis, gravem rebus nostris ideo moram injicientes, infelici conatu absumimus; donec ejus inveniendi & spe & cura tandem proinus abjecta, cum hoc, quicquid est opellæ, jam prelo submissuri essemus, in supellectile libraria a Viro quodam Musis amico relicta, in quam reliquæ bibliothecarum ab aliquot Viris hic olim eruditione præstantibus & nominis & officii dignitate claris collectarum confluxerant, in qua & alia quædam diu a nobis quæsitâ invenire licuit, inter Dissertationum Sec. XVI. & XVII. volu-

(e) Servavit illud nobis ITTERUS, suoque tractatui de Grad. & Honor. Academ. inseruit Cap. IX. §. 12.

(f) Qui Sec. superioris a. 49. de Definitione & necessitate Jurisconsulti Dissertationem in cathedra Juridica Inaugurali hic loci defendit.

(g) In Animadversionibus ad Hippol. a Lapide. l. c.

(b) De Grad. & Honor. Academ. C. IX. §. 11.

(i) In Dissert. Epistol. §. 34.

volumina, (k) præter spem in eum incideremus. Mox tamen ejus paginas cupida lectione volventes edocti sumus, inde non tantum nobis accedere potuisse commodi, quod temporis jacturam & operæ compensaret, cum is alia plane via incedens ex Juris Naturæ & Gentium principiis necessarios in Republica quacunque Jctos esse ostendat, de Reformatione Friderici III. pauca, & præter ea, quæ ex Conringio allegat, nulla pene verba faciens. Non omnino itaque ingratum spero fore cuicumque vel parum de historia Juris Romani sollicito, si in præsentiarum Speciminis Academici loco, adjutus potissimum prudentiori manu ductione ejus, quem Præceptorem, nunc & Præsidentem, veneror, Reformationis istius commentitiam fidem paulo curatori studio pro viribus ostendere conabor: quorandem, auctoritate Juris Romani perpetua, nulloque interrupta tempore, Germaniæ vindicata, iniquis Jctorum osoribus hac quoque ex parte omnis in posterum præcidatur cavillandi occasio. Nostra autem hac in re opera ad duas præcipue partes redibit. In priori ostendere conabimur, dictam Reformationem nullam mereri publicæ Legis fidem, neque in Comitibus Imperii unquam publicæ exhibitam probari posse, sed supposititium potius videri privati tantum cujusdam opus. Quodsi vero voto hic minus responderet eventus, illud saltem in posteriori nos demonstraturos confidimus, quod Reformatione illa, si etiam genuina esset, non obstante, Juri Romano, postquam semel receptum, ejusque Doctoribus a Germanis debitus semper servatus fuerit honos, quin plane indies auctior cumulatiorque prodierit.

Ut autem de hujus instituti nostri objecto primario, vel uti nostrates interdum loquuntur, de ipso *Corpore delicti*, cujus nunc examen suscipiendi sumus, cuilibet eo facilius

A 3

consta-

(k) Ubi cum nusquam quaesiveramus sub Dissertationis Academicæ titulo ab Autoribus, quos inspeximus, non citatum.

constare possit, lubet ex ipsa illa Reformatione, alias fat
 ampla ac diffusa, Articulus Quintum & Septimum, cum
 Quinri Declarationibus quatuor ad verbum hic exhibere,
 prouti apud Goldastum leguntur. Reichs-Sakungen Tomo
 I. pag. 166. & sqq. (1)

Der fünfft Hauptartickel.

Alle Doctores der Rechten, sie seynt Geistlich oder Welt-
 lich, im heiligen Römischen Reich Teutscher Nation, sol-
 ten nach laut der fůrgenommen Reformation an keinem Gericht
 bey keinem rechten, auch in keins Fürsten oder andern Ráthen
 mehr gesitten, sůnder ganz abgethon werden. Sie sollen auch
 fůrbahin vor Gericht oder Recht nicht weiter reden, schreiben,
 oder rathgeben. Seitmals Gott den Menschen mit seiner eigen
 Weisheit begnadet und versehen hat, so mag er in der neuen
 fůrgenommenen Ordnung seines Rechts selb wol warten.

Die Declaration über den fünfften Artickel.

Über den fünfften Artickel

Die erste Erklärung derselben Declaration.

Die erste Erklärung des fünfften Artickels Derselben Decla-
 ration ist also fůrgenommen im heiligen Römischen
 Reich Teutscher Nation, bey allen Universitäten, die bey dem Reich
 zugelassen werden, daruff man Docter und Lehrer der Rechten
 machet, sollen drey Doctores im Rechten gehalten werden und
 verlegt, die der Rechten, so mit wahren Grund bestátigt und
 zugelassen seynd, sollen warten, auch dieselben und nichts an-
 ders in Rechten lesen oder lehren, und sich auch ander nicht
 weiter fůhren lassen oder davon dringen, dann wie es im Reich
 geordnet und bestátigt wird. Ob aber grosser Zrrung halber
 ein Rathschlag, der sich einer Urtheil wol vergleichte, von ihm
 sament

(1) Totam hanc Reformationem exhibet quoque MULLERUS im Reichs-
 Tag-Theatro. p. 57. & sqq.

samentlich begehrt würde, das sollen sie alle drey einmüthiglich umb Förderung willen der Sachen annemen, und innerhalb eines Monats oder dreyßig Tagen demselben urtelmessigen Rathschlag beschliessen, und denselben, von den er herkumbt, wider überantworten, damit im Rechten niemands verkürt werde, und alle Menschen darin gefürdet, auch zu End des Rechten kommen mögen. Dann ein unbillicher verzug im Rechten ist dem gemein Mann ein schädlich ding an seiner Nahrung.

Über den fünfften Artickel.

Die ander Erklärung derselben Declaration.

Die ander Erklärung des fünfften Artickels derselben Declaration, ist im heiligen Römischen Reich Teutscher Nation also fürgenommen, das an keinem Rechten, hoch oder niedern Stands keine Doctores sollen sitzen, helfen Recht sprechen, schöpffen, noch beschliessen. Wann ihnen das harter dann den Leyen verschlossen ist, und kan ihr keiner ein Schlüssel darzu finden, bis beyde Theil arm werden, oder gar verdorben sind. Aber der Ley behält doch den Schlüssel zum Rechten bey ihme, das man zu ziemlicher Zeit das Recht herfürbringen mag. Auf diesen Ursachen kan man die Gelehrten in keinem Rechten mehr leiden. Darzu seynd es nun besoldt Knecht, und nicht Erbsdiener des Rechten.

Über den fünfften Artickel.

Die dritte Erklärung derselben Declaration.

Die dritte Erklärung des fünfften Artickels derselben Declaration, die ist also fürgenommen, das im ganken Röm. Reich Teutscher Nation kein Doctores mehr vor keinem Rechten weder reden, procuriren, oder weiter procediren sol, in Schrifften oder andern Rathschlegen: sonder aller weltlichen Recht müßig ston: Darum, das sie Stieffväter und nit die rechten Erben des Rechten seynd. Dann sie nemen ihme den Grund

Grund der Wahrheit, und bringen durch ihren unordentlichen Geiz das Recht zu einem solichen Unglauben, daß kein fromm Mann sein Vertrauen darcin mehr setzen mag. Das hat euer verkerte Lehre inner fünffsig Jahren zuwegen bracht, wo ist es vor erhöret worden.

Über den fünfften Artikel.

Die vierde Erklärung derselben Declaration.

Die vierde Erklärung des fünfften Artikels derselben Declaration, die ist also fürgenommen, das im ganzen Römischen Reich Teutscher Nation zugelassen ist, allen Ständen, Fürsten, Grafen, Freyen, Herren, Städten und Gemeinden vergundt Doctores und Lehrer der Rechten zu halten: doch mit solcher Form und Maß, daß die in kein Reichs Rath als Anwalt oder Berweser, auch in ander Wege nicht gehört oder zugelassen würden, dergleichen weder in Fürsten oder der Stadt Rath gehört, oder Rathswaise gesetzt werden sollen. Ob aber Fürsten, dergleichen Stadt und andere je Doctores haben wolten, den mögen sie eigen Rathsstuben halten, wo ihn schwer Händel fürfallen, daß sie ihn darüber Rathschläg machen mögen: Damit mögen sie eins Fürsten oder einer Stadt Heimlichkeit nicht gründlich erfahren: dann bey ihnen nichts verschwiegen ist. Sie seynd nicht anders Rath, dann des Solds und des Geiz.

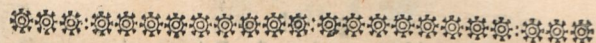
Der siebend Hauptartikel.

Alle Kaiserliche weltliche Recht, so bisher im heiligen Römischen Reich Teutscher Nation gebraucht und dafür gehalten seynd, sollen alle todt und abseyn: allein die, so durch die Rechtsverständigen mit lauterem grund und klarer Wahrheit ohne Argelist rechtlich erkandt sind, sollen gehalten und bestetigt werden, damit der Arm so viel Freyheit und Zugangs habe im Rechten als der Reich, und ob er schon ein Fürst wäre, sunder Argelist und Gefärde.

SECTIO

SECTIO PRIMA.
REFORMATIO GOLDASTINA
PUBLICI SCRIPTI FIDEM NULLAM
MERETUR.

CAPUT I.

REFORMATIO GOLDASTINA NON VIDETUR
ESSE LEX IMPERII.

§. I.

Inscriptio quidem, quam Reformatio Goldastina præ se fert, videtur ipsi Legis publicæ autoritatem asserere; sequentibus enim verbis a Goldasto traditur: Keyßer Friderichs des dritten Reformation im heiligen Römischen Reich Teutscher Nation fürgenommen, und proponirt auf dem Reichstag zu Mentz Anno Domini MCCCCXLI. Verum hanc Inscriptionem non genuinam esse, & a se ipso forsitan confictam GOLDASTUS non obscure innuere videtur, aliam modo, (m) & a priore plane diversam, ex ipsis tamen Originalibus, quas vocat, Chartis desumptam exhibens, quæ hæc est: Dieser Aufzug von Keyßer Friderichs des dritten fürgenommen Reformation im heiligen Römischen Reich Teutscher Nation wird mit nachfolgenden zwölf haupt-artickeln und ihren Declarationen mit sampt dem dreyzehenden beschluß artickel hierin klärlich angezeigt. Priorem itaque Inscriptionem non curamus, uti nec eam, quæ ibidem occurrit: Keyßer Friderichs des dritten Reformation, alle ständ im H. Reich in ein beständige Ordnung zu bringen, cum ea tantum, quæ incipit: Dieser Aufzug &c. ex ipsis Originalibus, uti vult GOLDASTUS, depromta sit.

B

§. II.

(m) In der Anzeigeung, woher die Reichs-Satzungen genommen seyn; pag. 312.

§. II.

Sed ne ista quidem genuina est. Primo enim promittit tantum compendium quoddam ex illa Reformatione Friderici III. dum dicit: Dieser Aufzug von Keyßer Friderichs Reformation; ut adeo temere omnino GOLDASTUS, se eam ex ipsis Originalibus depromississe, asserat. Quodsi quis regereret, Aufzug hic denotare Copiam, (ut ita loquar,) cum Reformatio ipsa, uti a GOLDASTO exhibetur, non videatur extractus aut compendii formam habere; is tamen eo ipso fatebitur, GOLDASTUM eam omnino non ex Originalibus, sed tantum ex Copia quadam desumississe, quam ipse quidem Vidimatam fuisse asserit, sed non probat, ut adeo fides ipsi nulla debeat. Præterea hæc Inscriptio vel plane nullum sensum habet, vel saltem obscura est, ex qua proinde nihil certi inferri poterit. Autor ejus sine dubio ita voluit scribere: Durch diesen Aufzug wird Keyßer Friderichs Reformation klärlich angezeigt. Porro a forma Inscriptio- num in publicis & Comitibus Decretis adhiberi solita quam maxime abhorret, & plane privati cujusdam hominis scripturam arguit, qui Lectorem non obligare, sed instruere tantum ac docere voluit. Nullam quoque mentionem facit, vel loci aut temporis, quo ista Reformatio facta fuerit: ut adeo omnino mirari debeamus, unde GOLDASTUS omnia ea, quæ ipse de ejus loco ac tempore asserit, petierit. In ea quidem Reformatio quædam Friderico III. Imperatori tribuitur, sed nec hoc respectu genuinitatis illa fidem meretur. Anno enim 1441. quo hæc Reformatio ex GOLDASTI opinione contigit, Fridericus III. in Regem Romanorum jam quidem electus, nondum tamen Imperatoris titulum sumserat, cum anno demum sequente Aquisgrani solemniter inauguratus fuerit. (n) Unde & Ordines ante hanc inaugurationem Fridericum Regem tantum Roma-

(n) Teste TRITHEMIO in Chron. Sponheim. ad A. 1442. & M. CHRON. BELG. apud PISTORIUM T. III. p. 410. Ed. 1707.

Romanorum salutarunt, uti patet ex Decreto Ordinum de A. 1440. (o) Ipse se Fridericus in Mandato apud GOLDASTUM l. c. proxime sequenti de eodem anno Regem Romanorum non Imperatorem dicit. Aut igitur GOLDASTI computatio falsa, aut certe ista Inscriptio genuina non est: Quodsi autem demus, eam genuinam, & ab ipso Originali desumptam esse, nunquam tamen ex ea probari poterit, quod Reformatio, cui ipsa præfigitur, sit Lex Imperii, cum tantum loquatur de Reformatione adhuc instituenda ac comitialiter decernenda, non vero de Reformatione consensu Imperatoris & Ordinum jam decreta ac sancita. Dicit enim: Dieser Auszug von Keyser Friderichs des dritten sÿrgenommen Reformation ic. per vocabulum sÿrgenommen autem hic nihil aliud, quam simplicem propositionem intelligi, ex iis, quæ mox dicentur, manifestum fiet.

§. III.

Quam parum autem ex Reformationis Goldastinæ Inscriptioe publica ipsius autoritas probatur, tam parum etiam tale quid ex ejus Subscriptione colligi potest, cum nulla plane adsit. Unde etiam hac ex parte fides ejus vacillat, cum Comititalia Decreta ordinarie ab aliquot Statibus Imperii, vel saltem ab Imperatore, aut hujus nomine a Cancellario subscribi ac subsignari debeant, fidem alias vix meritura. (p) A temporibus quidem Maximiliani I. formam

B 2

manam

(o) In Epilogo apud GOLDASTUM R. S. T. II. p. 146.

(p) Conf. LIMNÆUS *Jur. publ. L. IX. C. I. n. 200. & seqq.* Licet enim fateatur, Recessus quosdam, de quorum fide aliunde indubie constat, omni subscriptione carentes in Editionibus vulgatis occurrere, quorum exempla exhibet in *Add. T. I. ad l. c. n. 208.* non satis curate, ut notat MAURITIUS; eum tamen subscriptionis defectum negligentiae librorum & typographorum plerumque imputandum arbitratur, cum Subscriptiones sane Recessibus solenni more accedere afferat, modumque, quo accedunt, indicet *ibid. n. 210.* autore LEHMANNO *Chron. Spir. L. VII. c. 124.* Addatur MAURITII *Diff. de Recess. Imp. n. 24. & 25.*

mam Recessuum Imperii externam certiozem demum factam esse & solenniorem, cum Illustri SENCKENBERGIO (q) lubentes fatemur; non tamen inde nobis persuadere possumus, Constitutionem aliquam Imperii Universalem, ea, qua hæc Reformatio superbit, formæ ostentatione compositam, omni subscriptione, si genuina esset Imperii Lex, carituram fuisse. Sane jam ante Fridericum III. moris fuisse, ut Comitialibus placitis subscriberetur, ex compluribus monumentis eorum temporum pater. (r) Idem quoque Friderici III. temporibus obtinuisse, ipsa hujus Imperatoris Rescripta & Constitutiones, quas GOLDASTUS (s) collegit, satis evincunt.

§. IV.

Ipse denique Ordo & Stylus istius Reformationis, perturbatissimus omnino atque incertus, a gravitate ac perspicuitate Legis censoriæ plane alienus est. Ita autor non tantum ejus initium cum fine manifesto confundit, dum, postquam in Prologo Articulum XIII. finem constituere totius Reformationis dixerat in verbis: wie die zum theil mit zwölf Articeln ihrer Declaration und Erklärungen hernachfolgend, verzeichnet seynd, und der dreyzehend beschluß Artikel mit seiner Declaration und deroselben Erklärung darauff beschleußt, mox in Epilogo docet, quod Reformatio ab eo demum incipiat, & sic ex propria ipsius sententia initium capiat a fine, dicit enim: Nach diesen dingen werden erst die zwölf haubt Artikel hievor angezeigt, ihren Anfang nemen, mit einer Rechtsmaßig

(q) In Epistola novæ Recept. Imp. editioni præmissa. §. 9.

(r) Vid. Ord. Pac. Publ. de a. 1398. R. U. P. I. p. 97. & Sigismundi Imp. Aurea Bulla in Comitibus Noricis a. 1431. publicata R. U. P. I. p. 146. aliæque complura exempla apud GOLDASTUM R. S. T. I. & II. & Corp. Recept. Imp. P. I. editionis nimirum novissimæ, quæ superiori anno Francofurti ad Moenum prodit, qua & nos in sequentibus utros nunc & semper monemus.

(s) R. S. T. I. & II. unde novissimæ Receptum editioni P. I. inserta fuerunt.

mässigen Ordnung und Reformation; sed passim quoque sermone adeo incerto ac vario utitur, ut, quid de hac Reformatione statuendum, vix constare queat. Modo enim de ea ita loquitur, ut in Comitii adhuc proponenda ac discernenda videri possit. Sic verbis futuri temporis utitur in Inscriptiōe ad Artic. I. folgend stond die zwölff haupt Artickel, wie die in des heiligen Reichs Ordnung betracht seynd fürzunehmen und zu bestetigen, nec non in Artic. V. Alle Doctores der Rechten *ssss* sollen nicht mehr gelitten, sondern ganz abgethon werden. In Declaratione I. ad Artic. XII. Daß nun fürbaß nach angenommener und bestätigter ordnung; in Declaratione II. nach angenommener Ordnung und derselben bestetigung; in Declaratione IV. daß bey allen Ständen sol verordnet werden, & in fine Epilogi dicit: Nach diesen Dingen werden erst die zwölff haubt Artickel hievor angezeigt ihren anfang nemen mit einer rechtmässigen Ordnung und Reformation, quo ipso clare fatetur, se hosce Articulos ad deliberandum tantum proponere, Legitima Reformatione demum confirmandos. Econtrario in plerisque aliis de hac Reformatione tanquam jam facta & comitaliter decreta loqui videtur; præcipue autem in Declarationibus Articulorum semper verba præteriti temporis adhibet: Die erste Erklärung ist dermassen fürgenommen; Die zweyte Erklärung über den andern Artickel ist dermassen fürgenommen, & sic in multis aliis; plane in Artic. V. dicit: nach laut der fürgenommen Reformation. Verum his ipsis, si modo cum prioribus conferantur, clare docemur, vocabulum, fürgenommen, hic nudam tantum propositionem denotare, uti & in ipsius Reformationis Inscriptiōe Generali proposita & fürgenommen pro synonymis accipiuntur. In Declaratione III. ad Artic. XIII. apertius quidem dicitur: so ist darauff beschloffen im Namen des heiligen Reichs; sed hoc statim verbis sequentibus restringitur ad tempus futurum: daß sol verordnet werden. Alios adhuc complures fatalitatis characteres in Reformatione Goldastina deprehendimus

mus inferius (*) recensendos, ex quibus omnibus, ni fallor, satis patere arbitror, sententiam eorum, qui cum HIPOLYTHO A LAPIDE illam pro Lege Imperii comitaliter decreta venditant, nullo, ne probabili quidem argumento defendi posse. Imo cum Reformatio hæc, uti mox ostendemus, ne in Comitibus quidem unquam proposita videatur, inde multo minus Imperii Lex dici poterit.

CAPUT II.

REFORMATIO GOLDASTINA NON VIDE-
TUR A FRIDERICO III. IMP. IN COMITIIS
FUISSE PROPOSITA.

§. I.

Quum itaque Reformatio Goldastina minime Lex Imperii probari possit, videndum nunc porro erit, an non tamen ea aliquando Ordinibus Imperii in Comitibus, ut de ea instituenda deliberarent, proposita fuerit, vel uti praxis loquitur, an illa unquam ad Dictaturam Imperii pervenerit. Et GOLDASTUS sane sibi hac in parte plane non constat, qui, eam ab ipso Imperatore Friderico III. Ordinibus Imperii in Comitibus propositam fuisse, confidenter quidem asserit, (u) his verbis: Daß aber diese Reformation nicht erdicht, sondern von Keyserlicher Majestät auff dem Reichs-Tag sey den Ständen proponirt und fürgetragen worden, bezeugent genugsam die Originalia, so bey den Churfürstlichen Cansleyen noch vorhanden, und wo es die Nothdurft erfordert, können aufgewiesen, oder glaubwürdige Vidimus darvon erlangt werden; mox tamen, & tribus fere tantum interjectis lineis, sui oblitus disertis verbis hoc negans, Reformationem illam a Civitatibus in Comitibus Imperatori Fri-

(*) *Huj. Sect. Cap. V.*

(u) In der Anzeige woher die Reichs-Sagungen genommen seynd, pag. 312.

Friderico oblatam dicit: Doch erscheint sich auß allen Anzei-
gungen, daß diese Reformation weder durch den Keyser, noch
aus ihrer Majestät befehl, weder durch fürsten und herren,
noch aus ihrem befehl, sondern durch die Städt im Reich auff
einem Stätttag gemacht, und hernach auff dem gemeinen Reichs-
Tag aus ihrem Rath der Keyserlichen Majestät für ihr Beden-
cken und Rathschlag underthäniglich übergeben worden. CON-
RINGIUS vero (x) neutrum quidem horum asserere audet;
illud tamen certo constare dicit, Reformationem hanc in
Comitiis publicæ deliberationi olim propositam fuisse. Sed
ego non video, quomodo ipse de prioribus dubitare, pos-
teriori vero pro certo asserere possit; si enim probabile
non est, quod Reformatio ista vel ab Imperatore, aut a Prin-
cipibus, vel a Civitatibus in Comitiis proposita fuerit, etiam
probabile non est, multo minus pro certo affirmari potest, eam
in Comitiis propositam fuisse, cum propositio necessario sup-
ponat proponentem. Accedit, quod CONRINGIUS hanc
suam sententiam nullo plane argumento probet; quod &
THOMASIO, acutissimo alias Scriptori, contigisse miramur,
qui quibus motus argumentis asserat, a quibusdam Statibus
Imperii petitam a. 1441. fuisse omnium Doctorum Juris a ju-
diciis & consiliis proscriptionem, ne verbo quidem indi-
cat. (y) In hunc censum etiam venit CONRADUS SINCE-
RUS s. CULPISIUS, (z) æquior tamen ipso THOMASIO,
qui (a) Reformationem sic dictam Friderici III. de qua hic
agimus, non adeo iniquam esse contendit, non CONRIN-
GIO tantum, sed & ipsi CULPISIO, qui eam *nec juste nec
utiliter* in effectum deduci potuisse aperte profiteretur, hac in
parte e diametro contrarius. Eo plane progreditur Illustris
LÜDE-

(x) De O. J. G. C. 32. p. 196.

(y) Cautel. circa Præcogn. Jur. Eccles. C. 21. §. 40. & in Dissert. Histo-
rico. Jurid. X.

(z) In Dissert. Epistol. §. 45.

(a) Et Nota 27. ad allegatum CULPISII locum & in sua modo alle-
gata Dissertatione.

LUDEWIGIUS (b) POGGII FLORENTINI & PETRI DE ANDLO, illius quidem Germanos ob proscriptum Jus Romanum felices prædicantis, hujus vero eorum ob id neglectum vicem acerbe dolentis, verbis inductus, ut Reformationem Goldastinam pro Recessu Imperii publicoque Ordinum Decreto sine ulla hæsitacione vendiderit. Paulo mitior est HEINECCIUS, (c) qui Reformationem hanc a Principibus quidem propositam, non tamen perlatam, nec unquam executioni mandatam, Friderici tamen genio convenientem asserit. Quam vero CONRINGIO diximus esse sententiam, eam fere tuentur etiam THILO, (d) BOECLERUS, (e) BESOLDUS, (f) & LANSIUS. (g) Melius omnino & optime omnium TABOR, ITTERUS, (h) & STRYKIUS (i) sentiunt, qui Reformationem istam ne in Comitibus quidem propositam fuisse constanter asserunt, quam sententiam jam defendit LINDENMANNUS. (k)

§. II.

Nos autem, totam hanc quæstionem paulo distinctius examinaturi primo loco videbimus de sententia eorum, qui Reformationem Goldastinam ab ipso Friderico III. in Comitibus propositam dicunt. Illa autem neque ex Inscriptiõne, utpote spuria, demonstrari, neque ullo alio argumento probabilis reddi potest: præcipue, si ad istius Reformationis Artic. V. & VII. eorumque Declarationes, in quibus Jus Romanum ejusque Doctores tota fere Germania proscri-

(b) In Præf. Consil. Hallens. præfixa §. 35. & not. 138. nec non Miscellor. Tom. II. Libr. IV. Opusc. I. Dissert. XVI. p. 1037. & seqq.

(c) Hist. Jur. L. II. C. 4. §. 100.

(d) Dissert. cit. §. 72.

(e) Loc. superius cit.

(f) De Pænis, præmiis C. 8. §. 4. & De Studio. C. 9.

(g) De Acad. Lit. F.

(h) ll. ec. (i) in diss. prælim. V. M. P. §. 23.

(k) De Academiis. §. 18.

proscribuntur, animus advertamus. Primo enim minime probabile est, Fridericum III. Jus Romanum aut Jctos odio unquam aut contemptui habuisse, ut qui a suis Antecessoribus, a Lotharii II. tempore, quo Jus Romanum in scholis reviviscere cœperat, imperio potitis, præcipue vero a Friderico I. jam satis edoctus erat, quantum commodi & adminiculi Jurisprudencia Romana, quique eam profitentur, Doctores Juris afferrent Summis in republica Imperantibus, iis præsertim, qui ad liberius aliquod imperium adspirarent. Hujus enim Romani Juris & Legistarum potissimum ope ac consilio (1) Fridericus I. liberrimam illam potestatem in Longobardorum regno, Caroli M. præcipue & Ottonum armis olim quæsitam, variis tamen mox Ducum & Civitatum conatibus, quos ipsis Germanis feliciter cessisse viderant, valde debilitatam, & fere in incerto positam loco, denuo sibi vindicavit, Majestati- que præcorum Cæsarum pene exæquavit. Indubium hujus rei argumentum nobis suppeditat insignis locus apud RADEVICUM, (m) ubi Mediolanensium Archiepiscopus ipsum Barbarossam totius Longobardicæ gentis nomine sic alloquitur: *Scias itaque omne Jus populi in condendis legibus tibi concessum. Tua Voluntas jus est, sicuti dicitur: quod Principi placuit, legis habet vigorem, cum populus ei & in eum omne suum imperium & potestatem concesserit. Quodcunque enim Imperator per Epistolam constituerit, vel cognoscens decreverit, vel Edicto præceperit, legem esse constat.* Hic ex ipso Jure Romano, iisdemque plane verbis, quibus JUSTINIANUS (n) jam olim illimitatam imperandi potestatem sibi asseruerat, Friderico I. quoque summum imperium tribuitur: vi cujus etiam ipse, accedente ejusdem Juris ac Legistarum assensu & suffragio, omnia Judicia sua voluntate in

C

Italia

(1) Nimirum Martini Gosæ, Bulgari, Jacobi & Ugolini a Porta Ravennate.

(m) De Gestis Frid. I. L. II. C. 4.

(n) In §. 6. Inst. de J. N. G. & C.

Italia ordinavit, summam Jurisdictionem in omnia sibi soli competere ratus. Duces quoque ac Comites regalia pluribus ab hinc annis summo jure possessa, ut sibi traderent, ipsas vero terras non nisi precario quodam jure tenerent, ex sententia Legistarum adegit: (o) qui sane omnia ea, quae in Corpore Juris de summa Imperatorum Romanorum potestate legerant, Imperatoribus quoque Germanicis tribuere solebant; adeo, ut etiam MARTINUS (p) non dubitaverit, Fridericum I. Orbis Dominum appellare. (q) Omnem propterea operam ac studium Fridericus I. in eo collocaverat, ut auctoritatem Juris Romani & Legistarum, quantum posset, stabiliret atque firmaret, uti id ipse testatur apud RADEVICUM (r) his verbis: *Nostris, quod Jura civilia nostris beneficiis in summum proventa, firmata, ac moribus utentium adprobata, satis habeant roboris.* Exinde praeterea spem concepisse videtur, iisdem Juris Romani dogmatibus inviam sibi Germaniae Ordinum libertatem prosterni posse, si modo ipsorum animos ejus placitis sensim imbuisset. Hunc enim in finem non tantum aliquot Legistas ex Italia in Germaniam, ut in aula ipsius essent, secum duxisse videtur; (s) sed & mox in Ordinum conventibus Roncalis a. 1158. celeberrimam illam Constitutionem: *Habita quidem super hoc diligenti inspectione &c.* publicavit, Codicique Justiniano sub titulo *Ne fil. pro patr.* inseri iussit, in qua omnes juvenes, exteros praecipue, concessa ipsis immunitate

(o) Quae omnia narrat RADEVICUS l. c. C. 5. cum quibus conveniunt tradita H. F. 56.

(p) Teste Glossa & ODOFREDO in L. 3. C. De quadr. praescript.

(q) Propter L. 9. ff. ad L. Rhod. de jact. Consuli hic merentur CULPISIUS in Dissert. Epist. §. 38. LUDEWIGIUS in Praef. ad Consil. Hallens. §. 24. & sqq. nec non ARTHURUS DUCK de Auvor. Jur. Civ. L. II. C. I.

(r) l. c. C. 3.

(s) Legistarum numerum ejus lateri adhæsisse non obscure patet ex loco ARNOLDI LUBECENSIS Chron. Slav. L. III. C. 10. nec non ex iis, quae a RADEVICO dicuntur l. c. C. 5.

tate a potestate iudicis ordinarii, aliisque propositis privilegiis, ad Juris Romani studium excitare voluit. Germanis in specie, cum iis temporibus itinera, non tantum in Germania, sed & in ipsa Italia, ob neglectas Pacis Publicæ sanctiones perpetuasque Guelphorum turbas, latrocinii admodum infestarentur, ne ipsi hoc periculo terrii minus frequentes ad Juris Romani Scholas in Italia peregrinarentur, omnem securitatem ac tranquillitatem promisit, ut ipsi ad loca, in quibus *sacrarum ac divinarum legum* studia exercerentur, venire, & in iis secure habitare possent. Germanos inde, patrocinio hujus Constitutionis fretos, magno numero transalpinas Juris Romani scholas adiisse constat. (†)

§. III.

Istis Barbarossæ vestigiis omnino instituisse videntur sequentes Imperatores, qui Juris Romani & Ictorum auctoritatem, etiam antequam in Germaniam expresse reciperetur, ad unum omnes fere agnoverunt. Sic Fridericus II. Imp. ACCURSI, celeberrimi Glossatoris, opera & consilii in omnibus gravioris momenti negotiis usus fuit. Auctoritatem quoque Romano Juri ipsum tribuisse, patet ex ejus

C 2

Con-

(†) Colligitur id quoque ex JOH. BAPT. PASQUATI, a LUDEWIGLO in *cit. præf.* n. 134. allegati, Tractatu De *Archigymnasio Patavino*; ubi Autor inter complures alias Scholiarum nationes refert quoque *Alemaniam, Boemam, Ungarum, Poloniam* &c. Plura Germanorum privilegia in Academia Bononiensi recenset JACOBUS MIDDEN-DORPIUS De *privileg. Acad. L. IV. p. 11.* vid. BRUNQVELL. *Hist. Jur. P. III. M. II. C. 10. §. 9.* & qui ibi copiosius allegantur. Quamvis autem Friderici I. studium in stabilienda Juris Romani & Legistarum etiam per Germaniam auctoritate ex hæctenus dictis satis appareat, tamen hæc minime trabenda ejus de Pace Publica Constitutio ex *H. F. 27.* novissime Reecessuum editioni, *P. I. p. 5. & seqq.* cum versione Germanica inserta, in cujus *pr. & §. XII.* Interpretes Germanus Leges divinas ac humanas, nec non iudicium divinum & humanum, seculi sui moribus forsitan deceptus, inepte omnino per *Östlich und Westlich Recht* explicat, putans, Frid. I. hæc de Jure Canonico & Romano fuisse locutum.

Constitutione, quæ in calce Corporis Juris deprehenditur. (u) Ludovicus Bavarus plane expressa Lege Jus Romanum in Germaniam recepit, dum ipse Anno Sec. XIV. quadragesimo secundo in Comitiiis Francofurtanis cum consensu Principum Electorum constituit, ut Assessores Judicii Cæsarei secundum Jura Romana, quæ paulo ante in Comitiiis Rentensibus *caelestis thesauvi testimonia* appellantur, in posterum judicarent. (x) Carolus IV. vero, cui BARTO-

LUS,

(u) §. 4. Ejus antiqua versio extat R. N. P. I. p. 27. Alias adhuc Friderici II. & Henrici VII. Imp. Constitutiones, in quibus Jura Romana laudantur, recensent CULPISIUS in *Dissert. Epist. §. 64. seq.* & HEINECCIUS *Hist. Jur. L. II. C. II. §. 49.* Quamvis autem cum CULPISIO & B. STRYKIO in *dissert. pralim. U. M. P. §. 21.* iubentes fateamur, istas Fridericorum & Henrici VII. Constitutiones Italos tantum obligasse, nobis tamen sufficit iisdem probari, quod dicti Imperatores non odio sed honore renascentem Juris Romani & Jctorum auctoritatem exceperint.

(x) Specialis ipsius hanc in rem Constitutio, ad Manuscriptum Moguntinum expressa extat R. N. P. L. p. 44. seq. in cujus medio constituitur: Daß man furdaß vor desselben unsern Heeren des Kaisers Hofgericht allermanlichen richten sulle und muse, nach Runig und Keisern, seiner Vorvater an dem Romischen Riche Gesetzen, und ire geschriben rechten. Ante hoc tempus de publica Juris Romani auctoritate vestigia nulla occurrunt, quamvis illud jam tum in judiciis sensim invaluisse videatur, uti de privata Juris hujus in Germania auctoritate plura Sec. XIII. & XIV. imo & XII. exempla post HERTIUM, STRUVIUM, & BOEHMERUM collegit HEINECCIUS *Hist. Jur. L. II. §. 64. seqq.* Judices enim adhuc sub finem Sec. XIII. præter Jus Canonicum, ad mores tantum & consuetudines in judicando adstrictos fuisse, ex Constitutione Rudolphi I. de a. 1287. §. 33. & 34. junct. §. 15. R. N. P. I. p. 34. & Speculo Suevico, loco inferius allegando, patet. Ex illa autem Ludovici Bavari Constitutione, quod incidenter moneo, apparet, corruiere nunc communem & ritam hæctenus DD. sententiam, quæ expressam Juris Romani in summis Germaniæ tribunalibus receptionem a Maximiliano I. demum in Comitiiis Wormatiensibus de a. 1495. factam fuisse statuit. Hinc etiam docemur, Academias Sec. XIV. & XV. non ad præparandam Juris Romani receptionem institutas fuisse, sed potius ad stabiliendam ipsius auctoritatem noviter introductam, quod illæ quoque satis superque præstitisse videntur. Adde, quæ inferius de hac Ludovici Bavari Constitutione a nobis dicentur *sect. II. Cap. I. §. 1. Not. m. & §. 6.*

IUS, celeberrimus Ictus, a consiliis fuisse fertur, (y) Juris Romani auctoritatem clare fatetur, dum in *Aurea Bulla* C. 24. ipsissimis fere verbis repetit HONORII & ARCADII Constitutionem in L. 5. C. ad L. *Ful. Majest.* (z) Nec minus Wenceslaus, Rupertus, & Sigismundus Imperatores Consiliarios Juris Romani peritos habuerunt, inter quos præ cæteris numerandus GEORGIUS FISCELLUS J. U. D. (a) De insigni auctoritate, quam Sigismundus præcipue, nec non Albertus II. Juri Romano & Ictis concesserint, complura testimonia inferius adducam. Paulatim quoque iisdem Cæsarum studiis Academiæ in ipsa Germania, inque iis Juris Romani scholæ constitui cœpisse videntur, cum adhuc hodie Jus eas instituendi conferendique gradus Academicos soli Imperatori vindicetur, Reservatisque Imperatorum vulgo annumeretur. His omnibus autem maxime probabile fieri arbitror, ipsum quoque Fridericum III. eandem viam, qua ipsius Antecessores in conservanda vel augenda imperii sui dignitate incesserant, (b) profectum fuisse, neque ab ea in tantum aberrasse, ut plane cum Jure Romano omnes Ictos toto fere Imperio ignominiose eiec-
cerit.

C 3

§. IV.

(y) Vid. CULPISIUS in *Differ. Epist.* §. 71. qui tamen inde cum aliis falso Bartolum a Carolo IV. a. 1356. consiciendæ *Aureæ Bullæ* præfectum fuisse dicit, ut qui hoc tempore jam vivere desierat, docente BUCHOLZER. *Ind. Chronol.* p. 375. add. *Einleitung in die Geschichte der Deutschen Reichs-Abtheile*, præfixa novissimæ *Recessuum* editioni C. 7. §. 6.

(z) Perperam autem nonnulli ex eo, quod Imperator in A. B. C. 5. Vicariatum Imperii secundum terras Juris Saxonici & Suevici instituerit, Jus Romanum iis temporibus nondum Commune Germanorum Jus fuisse, concludunt.

(a) De his omnibus præ aliis consuli merentur LUDEWIGIUS l. c. §. 31. & BRUNQUELL. *Hist. Jur. P. III. M. II. C. 10.*

(b) Aliam adhuc causam, qua Juri Romano & Ictis Imperatorum gratiam peperit, post CONRINGIUM indicat HEINECCIUS *Hist. Jur. L. II. C. III. §. 60. sqq.*

§. IV.

Verum non probabilibus tantum argumentis, sed plane luculentis testimoniis probari potest, Fridericum III. Juri Romano ejusque Doctoribus non parum favisse. Sub ejus enim auspiciis in Germania plures Academiae, inque iis Juris Romani scholae institutae fuerunt. Sic Academiae Friburgensis a. 1450. Gryphiswaldensis a. 1456. Ingolstadtensis a. 1472. Tubingensis a. 1477. & Moguntina a. 1482. Friderico imperante fundatae fuerunt. (c) AENEAS SYLVIVS quoque de Friderico testatur, quod multos Doctores Juris in Italia promoverit. (d) LITTERUS plane (e) memorabile diploma profert, ex quo Fridericum III. Imp. a. 1475. immediate Juris Civilis Doctoratum certo cuidam ADOLPHO GEGENER contulisse apparet. Licet autem in hoc diplomate inter caeteras praerogativas, quas Imperator novo Doctori nominatim tribuit, non etiam occurrat facultas in judicio postulandi aut judicandi, tamen inde non poterit concludi, Fridericum noluisse, ut Doctores Juris in judiciis admitterentur. Ipse enim hic tantum occupatur in recensendis privilegiis Doctoris titulo specialiter annexis, & sic opus non erat juris judicandi aut postulandi mentionem facere, quippe quod regulariter cuilibet, dummodo alias ex legibus Reipublicae habilis sit, de jure communi competit. Praeterea, JCTOS a Friderico III. honorifice habitos fuisse, ex eo quoque probatur, quod ipse eorum opera plane in Comitibus negotiis usus fuerit. Sic inter Legatos, quos a. 1467. ad Comitia Noribergensia ipse miserat,

(c) Consultantur hic TABOR *Progr. alleg. SPENER Hist. Germ. Univ. Pragm. P. II. L. III. C. 7. §. 7.* CONRING. *Antiq. Acad. Diss. I. §. 46.* & quorum fide hi utuntur, TRITHEMIUS in *Chron. Sponb. ad a. 1475. 1477.* &c. PAULUS LANGIUS in *Chron. Citicens. apud PLSTORIUM T. I. p. 1248.* & 1252. *Ed. nov.*

(d) In *Hist. Rer. Frid. III. p. 81.*

(e) In *Tr. De Honor. & Grad. Acad. Cap. VI §. 21.*

rat, recensetur quoque *Jörg Ehringer* Doctor, (f) qui præterea ibidem Cæsarei Filci Procurator, *Kaiserlicher Fiscal*, audit. In Comitiiis vero *Rotenburgenfibus* de a. 1487. nomine Imperatoris comparuisse dicitur *Herr Bernhard Berger* Licentiat und Prothonotarius. (g) Imo *CASPARUS SCHLICK* J. U. D. *Friderici III.* Cancellarius memoratur ab *ÆNEA SYLVIO*. (h) De honore, quem *Frid. III.* *Juri Romano* ejusque Doctoribus exhibuit, abunde porro testantur *Constitutio Pacis Publicæ Neostadiensis* de a. 1467. *Ratisbonensis* de a. 1471. *Augustana* de a. 1474. nec non *Decretum Friderici* apud *GOLDASTUM*; (i) *Autor Speculi honoris Austriaci*; *Recessus Imperii Noricus* de a. 1487. & *Francofurtanus* de a. 1489; quæ loca inferius latius recensentur. (k) *Perperam* itaque, & contra omnem historiæ fidem, a *GOLDASTO* aliisque asseritur, sæpius dictam *Reformationem*, & sic etiam infamem *Juris Romani & Jctorum*, quam illa urget, *proscriptionem* a *Friderico III.* in Comitiiis Ordinibus propositam fuisse, ut quem eximium *Juris Romani & Jctorum* fautorem tot monumenta demonstrant. Saltem illud nobis ex iis concludere licebit, quod *Fridericus*, si eum etiam unquam ab isto favore aliquantum remississe probari posset, minime tamen integrum *Jctorum* ordinem tot turpissimis conviciis, quibus *Reformatio Goldastina* scæter, *proscissurus* videri potuerit. Obstare tamen videretur *CUSPINIANUS*, (l) qui hunc Imperatorem minus benigne de *Jctis* sensit, sicque dixisse ait: *Juris ab eis æquitatem inverti, justitiamque sedari*. Verum præterquam, quod *CUSPINIANUS* hoc ex ipsa illa spuria
GOL-

(f) *R. N. P. I. p. 224.* (g) *R. N. P. I. p. 283.*

(h) *Hist. Boem. Cap. 3.* (i) *R. S. T. II. p. 168.*

(k) De favore *Friderici III.* erga *Jctos* agit quoque *Christophorus vom Hagens in Dedic. Tr. de Usu Usur.*

(l) In vita *Friderici III.* quem hac in parte etiam sequitur *CONRINGIUS* De O. F. G. C. 32. p. 100, nec non *HEINECCIUS* *Hist. Jur. L. II. C. 4. §. 97. & 100.*

GOLDASTI Reformatione desumpsisse videatur : quippe qui demum Maximiliani I. tempore scripsit, ejus autoritas sola non tanta est, ut testimoniis jam adductis præponderare debeat.

CAPUT III.

REFORMATIO GOLDASTINA NON VIDETUR A PRINCIPIBUS IMPERII IN COMITIIS FUISSE PROPOSITA.

Quod Principes Imperii Reformationem Goldastinam in Comitibus proposuerint, illud iterum neque ex ejus Inscriptione, aut Subscriptione, neque ullo alio argumento demonstrari potest. Quodsi vero ex conjecturis judicium ferendum sit, tunc has ipsas argumenta pro negativa tantum sententia, nulla plane pro affirmativa, suppeditare videbimus. Quotquot enim ex antiquioribus Jurisprudentiæ Germanicæ monumentis hodiernum supersunt, cuncta uno ore testantur, Jus Romanum ejusque Doctores a Principibus Imperii, tam Ecclesiasticis quam Secularibus, non neglectos aut contemptos, sed potius magno semper in pretio habitos fuisse : partim ut ipsi libertatem & jura sua avita contra Cæsarum molimina defenderent, ad quod ipsis sine dubio Juris Romani notitia & JCtorum consiliis opus erat : partim, ut subditos suos ad absolutam imperandi potestatem assuefacerent, siquæ imperii limites magis magisque extenderent atque stabilirent. Unde etiam eos non tantum Academiæ & Juris Romani scholas jam a temporibus Sec. XIV. in territoriis suis passim constituisse, sed plane ad solennes Imperii conventus JCtos tanta frequentia delegasse videmus, ut eorum etiam numerum quis haud facile inierit. Sic Comitibus Noricis de a. 1466. complures Legati Principum, Doctoris titulo ornati, adfuisse leguntur. Sane a temporibus Maximiliani I. vix unquam Comititia, & ne vix quidem, celebrata fuerunt, in quibus non singulis

ſingulis complures Doctores & Licentiaſ Juris ex partibus Principum comparuerint, quos Catalogi Legatorum Comitialium cumulatim recenſent. Verum grauius adhuc pro hac ſententia argumentum ex ipſa Reformatione Goldaſtina deſumi poteſt: quod nempe minime probabile ſit, Principes Imperii ipſos in Comitibus propoſuiſſe ea, quæ ipſorum in conſtituendis Judicibus & Judiciis libertati inſigne erant allatura detrimentum. Tantam vim huic argumento omnes tribuunt, ut vix ſint, qui Principes Imperii Reformationis Goldaſtinæ autores dicere audeant; unde & nos huic rei diutius non immorabimur.

CAPUT IV.

REFORMATIO GOLDASTINA NON VIDE-
TUR A CIVITATIBUS IMPERII IN COMITIBUS
FUISSE PROPOSITA.

§. I.

Remotis itaque cæteris, nunc ſententiam quoque eorum videamus, qui Reformationem Goldaſtinam a Civitatibus Imperii in Comitibus propoſitam fuiſſe dicunt. Illam autem, licet & ipſa ex Reformationis vel Inſcriptione vel Subſcriptione aliove indicio probari nequeat, probabilibus tamen argumentis aliquo modo defendi poſſe lubentes fatemur. Quamvis enim Juris Romani & Iſtorum apud Cæſares & Imperii Principes ob memoratas rationes magna ſemper fuerit autoritas & exiſtimatio, tamen non tantum nulla eorum apud vulgus, & ubi hoc plurimum valet, in Civitatibus Imperialibus vel aliqua ſaltem laus fuit aut honos, ſed plane contemptus ac odium. Et adeo in viſus nonnullis Civitatibus Juris Doctorum Ordo fuiſſe dicitur, ut a Senatoria dignitate eos plane excluſerint. Imprimis de Republica Norimbergenti ex ore Senatoris cujuſdam, quem *Virum doctum & ſacundie ſingularis, linguarumque peritum* vocat, refert

refert STEPHAN. VINAND. PIGHIUS: (m) *Leges avitas sic velle, ne quis professione Jurisperitus, aut titulo Doctor ad Senatium aut Reipublicæ gubernacula admittatur.* Idem etiam testatur CHRISTOPHORUS SCHEURELIUS, laudatæ Reipublicæ quondam Confiliarius, Epistola ad STAUPIZIUM scripta, quam exhibent GASTELIUS (n) & WAGENSELIUS, (o) cujusque c. 8. sub finem hæc habentur: *Unum præterire nequeo, quod Doctoratus, quantumcunque Patritius, rogæ incapax censetur; capite autem 25. sequentia occurrunt: Patres in Senatium Doctores non admittunt. Quoties in sententiis discrepant, aut casus Jurisprudenciam expostulat, toties duos ex se ordinant, qui factò prandio consulunt Doctores, & postera die consulta referunt.* His quoque congruunt tradita SPRENGERI: (p) *Nec Juris perito, nec Doctori, Dignitas Senatoria Norimbergæ contingit: purus Patriciatus & quidem capaciorum familiarum requiritur.* Similiter de Augusta Vindelicorum ejusdem Reipublicæ Advocatus JO. MARCI ex actis Augustanis narrat: *Als anno 1672. Kayser Ferdinandus II. vierzechen personen zu Augspurgischen Geschlechtern erhöhet, und darauff Senatui Augustano befohlen, Sie denjenigen Aemptern und Rathstellen, so denen Geschlechtern anvertraut worden, zu befördern, hat derselbige neben anderm dargegen eingewendet, daß unter solchen Personen vier Doctores sich befinden, die nach der Stadt herkommen den Rath und Aempter nicht zu besizgen pflegen.* (q) *Nec silentio prætereundum est, quod THOMASIIUS (r) ex Scriptoribus & monumentis fide dignis refert, quod*

(m) *Hercul. Prodic. p. 88. & seq.*

(n) *De Statu publ. Europ. C. 32.*

(o) *In Comment. de Civit. Norimb. L. I. C. 24.*

(p) *Font. Jur. publ. C. 25. p. 293.*

(q) *Ita hæc fere omnia & alia, quæ omittimus, recenset ITTERUS De Hon. & Grad. Acad. C. 9. §. 22.*

(r) *In Not. 26. ad Conradi Sinceri J. CULPISII Dissert. Epist. §. 45. nec non*

quod nimirum a. 1574. *Badebornius, Thomingius, Schelhammerus & Hartmannus Pistoris*, egregii Juris Romani Doctores, artibus *Rauschevi* Consulis, & odio *Juris Romani* ipso Scabinatu Lipsiensi, quem hactenus insigniter ornaverant, moti tandem fuerint.

§. II.

Quæ cum ita sint, non parum verosimile videtur, Sec. XV. & ipsis *Friderici III.* temporibus, quibus de Statu Imperii in meliorem ordinem cogendo sæpius consilia inibantur, de reformandis quoque *Juris Romani* Doctoribus aliquam propositionem aliquando factam fuisse ab hisce Civitatibus, quæ maximam malorum partem ab iis provenisse arbitrabantur. His accedit, quod ipsis iis temporibus cura de salutari quadam Reformatione instituenda Civitatibus in specie commissa fuerit, uti patet ex Reformatione *Sigismundi*, (s) in qua Imperator dicit: *vil ander Ordnung wird man noch verhandlen, die jez nit notturfsttig sint zu erzelen, die werden den Reichs-Stetten empfolhen, ein Teil in ein Concili geschlagen.* Imo in ipsa hac Reformatione Imperator, unicam fere de corrigendo Imperii Statu spem ac fiduciam in Civitatibus Imperialibus non una tantum vice se collocasse, aperte profiretur; imprimis in procemio sic loquitur: *Darumb sint ermant des ersten all ir edlen*

D 2

---

non in *Anal. Observ. ad Melch. v. Offe Testam. ad a. 1574.* Verum hanc *Jctorum* proscriptionem causis tantum singularibus, & uti loquantur, mere personalibus tribuendam esse vel ex eo patet, quod remotis alii statim Doctores *Juris* fuerint suffecti, memorante *THOMASIO l. c. p. 132.* qui alias & ipse in *c. n. 26.* fatetur, illam *Jctorum* oppressionem non diu durasse. Consule etiam *THOMASII Observ. 104. ad Testam. Melch. von Offe*, ubi conjecturam *PFEIFFERII* in *Orig. Lips.* quod insigne elogium, quo *Cosmographia Münsteriana* Scabinatum Lipsiensem ornat, ob hanc maxime rationem, quod eo Doctores *Juris Rauscheri* artibus moti fuerint, in recentiori ejus editione omissum sit, studiose refellit.

(s) *P. II. C. 24. §. 7.* apud *GOLDASTUM R. S. T. II. p. 139.*

edlen Reichstett. Wenn das Haupt ist zu krank; die geistlichen und weltlichen Häubter lassen vallen, was in von Got empfohlen ist, und wann man es recht ansieht, so steet es nur an den Reichstetten. Wann die schliessen und nit wachsen, so wer die Christenheit Gottes und aller seiner Genaden entfremdet, und wer alles recht thun unmär, wann Göttliche ordnung erloschen steet. Darum niemant zu ermanen ist, dann allein die Reichstett; die höchsten Häubter sind nit zu ermanen, wann sy haben das Unrecht inn mit Gewalt.

§. III.

Verum enim vero his omnibus, concessio etiam, quod euncta ita vere sese habeant, & eo sensu sint intelligenda, quo allegari solent, illud tantum probabile redditur, chartam istam Reformatariam originem suam in aliqua prædictarum Civitatum cepisse; non vero & illud, quod ea quoque ab ista Civitate in Comitibus Imperii fuerit proposita: quin potius ex insigni autoritate, qua Jus Romanum ejusque Doctores temporibus Reformationem Goldastinam proxime præcedentibus gaudebant, tuto contrarium colligere liceat. Ipso enim hoc tempore Jus Romanum in Decretis & Consultationibus Comitibus passim laudatum reperies. Provocant ad illud tanquam ad indubiam judiciorum regulam atque normam Ordines Imperii in Actis Comitibus Francofurtanis de a. 1435. dann **geistlich und weltlich recht** halten, daß die Warheit uf zweyen oder me unverprochen Personen ston sol; (f) & Noricis de a. 1438. ubi das gemein Recht, item, das gemein Keiserlich Recht, laudatur. (u) Albertus II. quoque in Constitutione Pacis Publicæ de eodem anno judicia optime secundum Juris Romani placita, nach gemeinen Rechten, exerceri posse arbitratur. (x) Ipse Sigismundus Imp. in Reformatione de a. 1437.

(f) §. 6. R. U. P. I. p. 151. (u) §. 13. & 16. R. U. P. I. p. 160.

(x) §. 25. R. U. P. I. p. 154.

a. 1437. (y) laudes Juris Romani hisce verbis celebrat: man
 richt nit nach Keyserlichen Rechten, als vor Zeiten unser
 vordern theten: Darumb gehet es übel. Werden böß und ge
 schworen. Es kummen die Leut um Erb und eigen. Sölt
 man Keyserliche oder beschriebene Recht ansehen, es bestünd
 mancher, der sunst umb das sein kompt. Doler hic Impe-
 rator non tantum neglectum Legum in genere, sed &
 Juris Romani in specie, cujus observantia vel sola
 Germaniam tot tantisque malis nunc afflictam restitui pos-
 se putat. Unde mox vult, daß man an allen Hauptgerichten,
 do man über das Plut richten mag, haben soll ein Keyserlich
 Rechtbuch, daß man recht richte nach Recht.

§. IV.

Cum vero auctoritati Juris Romani naturali velut nexu
 cohæreat Honor atque Dignitas eorum, qui Jus illud pro-
 fitentur, inde etiam Doctores Juris Romani his præcipue
 temporibus, de quibus nobis sermo est, muneribus & ho-
 noribus maxime conspicuos deprehendimus. Ita Sigismun-
 dus Imp. loco proxime citato, facultatem respondendi in
 casibus dubiis ipsis concedit: (z) Wer aber Sach, daß in
 den Rechten, jetwederm Theil zu kurz bescheh, des in deucht,
 so mag man die Sach ziehen für einen geistlichen Meister
 (Doctorem Decretorum) und einen Weltlichen Weisen (22).
 (Doctorem Juris Civilis). Albertus II. vero summo eos
 Imperii Tribunali præficere non dubitat, (a) ut a quibus
 D 3 omni-

(y) Part. I. C. 8. §. 4. & P. II. C. 13. §. 5. & 8. apud GOLDASTUM
 R. S. T. II. p. 116.

(z) Hic locus, si modo penitus inspicitur, nec non is, quem modo
 ex ejusdem Reformationis Cap. 8. attulimus, clare docent, eos quam
 maxime falli, qui, ut Reformationi Goldastinæ probabilem saltem
 causam quarant, nimiam Juris Romani & JCrorum in foro autori-
 tatem atque frequentiam allegant. Sane ex priori loco satis patet,
 Doctores Juris non in quibusvis facile judiciis obvius fuisse.

(22) Forfan Meister legendum, uti HEINECCIUS aliique legunt, ipsa
 oppositionis regula fere indicare videtur.

(a) h. modo c.

omnium maxime æqua Justitiæ administratio sperari possit. Ipsi plane Principes Imperii, cum status Germaniæ, Ecclesiasticus præcipue, corruptissimus salutari Reformatione indigeret, præcipuam fere spem in Jctorum prudentia ponere videntur, indeque repetitis vicibus urgent, ut omnino Doctores Juris ad Concilium Basileense hunc in finem mittantur: das iglicher Herre von den Kurfürsten, einen schiecken solle der ein Prelat oder Doctor sy; (b) & mox: Das vnser Herre der romische Rönig und auch vns Herrn die Kurfürsten iglicher besunder vre treffliche bestentelichen Prelaten, oder gelarten gein Basel schiecken mit Namen von iglichem Stifft da zwölff prebenden uff das mynnerst sin, czwen gelarten darunder eyner uff das mynnerst sy ein graduatus Doctor, licenciatus in der heiligen schrieffe, in dem rechten, oder suft einen andern gelarten. (c) Tantæ denique dignitatis his temporibus Titulus Doctoris Juris videbatur, ut etiam Concordata Nationis Germanicæ, in Concilio Constantiensi a. 1417. facta, in Cardinalibus Ecclesiæ Romanæ eum disertis verbis requirerent; volunt enim, ut Cardinales in posterum eligendi sint viri in scientia, moribus, rerum experientia excellentes, Doctores in Theologia aut in Jure Canonico vel Civili. (d) Omnium tamen maxime universalem hunc Jctorum & Juris Romani honorem, quem hoc tempore in Germania obtinuisse diximus, probant ea, quæ ipso anno Reformationem Goldastinam præcedente 1440. in Comitii Moguntinis acta fuerunt. In iis enim ab Ordinibus Imperii solenniter decretum fuisse legimus, ut Basileensi Concilio propositio fieret (e) de Canonicarum quorundam Dignitatibus ac proventibus non Theologiæ tantum & Medicinæ, sed Canonici quoque ac Romani Juris Docto-

(b) Eurfürstentags Abschied von a. 1437. §. 10. R. A. P. I. p. 188.

(c) Vorläufiger Eurfürstentag zu Frankfurt a. 1438. §. 3. R. A. P. I. p. 159.

(d) Cap. 1. R. A. P. I. p. 111.

(e) Sunt verba CONRINGII de O. J. G. c. 32. p. 195.

Doctoribus assignandis Verba Decreti hæc sunt: die dritte (pfrundt) aber hernach vacirent und also forthin die folgenden auf die zwo frey und willig verliesene, sollen gegeben werden einem Maister oder Licentiaten oder Baccalar der Heiligen Schrift . . . einem Doctori oder Licentiaten entweder der Geistlichen oder Weltlichen Rechten oder der Arzney . . . oder einem Baccalar beyder Rechten, oder eines auß beyden. (f)

§. V.

Cum autem ex his omnibus satis pateat, non odium, sed cultum Juris Romani & Jctorum publicum his temporibus in Germania viguisse, inde minime probabile est, Civitates istas, licet ipsis de publico Juris Romani & Jctorum honore optime constaret, tamen in tantam mox audaciam prorupisse, ut anno statim sequente cum Jure Romano univcrsum Jctorum ordinem tanquam pestem reipublicæ perniciosissimam ex omnibus tribunalibus non tantum cum ignominia proscribendum suaderent, sed & huic temerario consilio nefaria insuper & fæda adderent convicia atque mendacia. Quamvis itaque ex istarum Civitatum statutis illud omnino conficiatur, quod in iis Doctores Juris odio aliquo pressi fuerint, indeque major in iis conviciandi Jctis licentia quam alibi obtinuerit, ut etiam Reformatio Goldastina in una earum natales suos accepisse videatur; (g) tamen inde non statim summe probabili, multo minus autem

(f) Apud GOLDASTUM R. S. T. II. p. 149. Hoc Decretum etiam Latine extat R. N. P. I. p. 166. seq. desumptum ex MATTHIÆ FLACII ILLYRICI Catal. test. verit. p. 456. Similis plane propositio jam Concilio Constantiensi facta legitur apud eundem GOLDASTUM R. S. T. II. p. 95.

(g) De Civitate Norimbergensi tamen merito dubitamus, cum FREDERUS in Theatr. Vir. Doct. p. 795. commemoret. quod ipso hoc Sec. XV. Noribergensi Senatui a consiliis fuerit GREGORIUS HEIMBURG sub initium Basileensis Concilii Doctor Juris creatus.

autem certa scientia concludere licebit, eam ab istis Civitatibus in Comitibus quoque rite fuisse propositam.

CAPUT V.

REFORMATIO GOLDASTINA TANTUM
PRIVATI CUJUSDAM OPUS ESSE VI-
DETUR.

§. I.

Quum autem, uti hactenus ostensum, Reformatio Goldastina ob perpetuum & publicum Juris Romani in Germania cultum neque ab Imperatore, neque a Principibus, neque a Civitatibus in Comitibus Imperii proposita fuisse videatur, sequitur inde, quod pariter probabile non sit, eam publico Principis cujusdam aut Civitatis consilio, vel ipsius Imperatoris autoritate fuisse conscriptam. Non enim videtur quis jussisse Reformationem Comitiali forma conscribere, quam in Comitibus nunquam erat propositurus. Accedit, quod ipse Reformationis Goldastinae autor, ut ut passim insignem status & prudentiae civilis notitiam, imo non tam eruditionis quam pietatis laudem praese ferre videatur, tamen in Artic. V. & VII. ubi de Jure Romano ejusque Doctoribus differere incipit, non tantum turpissimam utilissimae scientiae ignorantiam, sed liventem omnino invidiam ubique fere prodat, falsas inde, non concludentes, & inter se pugnantes rationes, perpetuos invidiae comites, cumulativim proferens: quae omnia a candore ac perspicuitate scripti publici censorii & comitaliter proponendi in tantum utriusque abhorrent, ut in dubio saltem privatum magis maleficium, quam publicum, censi debeant. (b)

§. II.

(b) Maxime gaudeo hac in re, praeter TABOREM, consentientem habere B. STRYKIUM, qui in *Diff. prelim. U. M. P. §. 23. Privati hominis, non Imperatoris sylum, Articulus illos et subjectas Declarationes*

§. II.

Sic statim initio Artic. V. ut orationi suæ autoritatem conciliaret, ipsum Articulum ita proponere videtur, ac si expulsio Doctorum Juris revera jam decreta fuisset: nach laut der fürgenommenen Reformation; cum tamen mox contrarium fateatur, Reformationem hanc eine neue fürgenommene Ordnung appellans. Addit mox hanc sui consilii rationem, quod cuilibet homini naturalis & a Deo indita ratio sufficiat ad quasvis Juris controversias proprio Marte disceptandas, adeo, ut alieno auxilio, arte nimirum, minime indigeret: quo argumento, utpote vano ac falsissimo, ipse omnem Jurisprudentiam, cujus necessitatem & evidentem utilitatem omnes moratiores gentes nunquam non valde prædicarunt, (i) tanquam non necessariam atque inutilem perperam evertere conatur. Illud enim omnes cordatiores fatentur, quod, si unquam in ulla alia re, certe in causis justitiam spectantibus certitudinem, in quantum per hominem licet, scrutari & sectari debeamus, ne ulli damnum facile aut injuria afferri possit: & sic necessarium quoque & perquam utile est, justi injustique metas certis ac indubiis regulis includi, sine quibus, præcipue in moralibus, sæpe homines vacillarent. Has regulas autem non sola naturalis ratio sibi relicta, sed arte tantum exculta tradit; *semina scientiæ (k) natura dedit, scientiam ipsam non dedit.* Cum autem ope Jurisprudentiæ ad istam certitudinem pervenire liceat, sequitur, eam quoque in vita civili, quique ipsi vel docendo vel suadendo præ aliis operam impendunt, Jctos insignem utique & necessarium usum præstare. (l)

E

§. III.

nes sapere dicit; adde eundem in Diss. de Jure Analphabet. quæ in Operibus ipsius nuperrime forma majori editis Vol. III. extat, Cap. VI. n. 13.

(i) Conf. THILO l. c. §. 46.

(k) SENECA *Epist.* 120.

(l) Plures Autores, qui de necessitate & utilitate Jurisprudentiæ egerunt, adducit STEGERUS *Diss. de Honor. Veter. Jctior. in præcon.* Maxime omnium huc facit ex THILONIS *diss. cit. §. 26. cum seqq.*

§. III.

In Declaratione I. ad Artic. V. auctor quidem vult, ut in singulis Germaniæ Academiis tres Doctores Juris constituantur, quibus tamen nulla alia Jura in scholis suis docere permitteretur, quam quæ in judiciis & praxi recepta ac confirmata fuerint. Sed quomodo, quæso, id præstare poterunt, si ipsis, uti auctor contendit, omnis ad judicia aditus denegetur, adeoque, quid usu fori obrineat, addiscere nequeant. Verbis deinde mox sequentibus totam suam sententiam ipse destruit, sibi que manifesto contrarius est. Licet enim in Artic. V. omnes Doctores Juris ceu inutiles a judiciis penitus excludat, & plane in reliquis Declarationibus atro passim calamo eos perstringat, tanquam improbos, avaros, garrulos, non justitiæ ministros, sed servos mercenarios & iniquitatis patronos, quibus, si verum dixit, ne minima quidem negotia concedi debuissent; tamen ipsis hic facultatem respondendi in causis arduis & majoris momenti tribuit, cum quibus omnino conveniunt, quæ in Declaratione IV. ab ipso dicuntur. Fatetur itaque nunc, dari posse causas, quibus dirimendis sola naturalis ratio non sit suffectura: plane, cum Jctorum probitati ac arbitrio causas graviores committi posse putet, multo minus a decisione causarum leviorum, quæque minus arduæ sunt, eos arcere debuit, cum in illis facilius fraudem admittere, suæque avaritiæ tutius, quam in his, litare possint: dolus quoque ipse in prioribus commissus gravius utique inferat damnum, quam quod ex injusta posteriorum decisione metuitur.

§. IV.

In Declaratione II. Autor plane absurdam sententiam fovet, dum Laicos, quibus hic omnes eos intelligit, qui Jurisprudentiam non addiderunt, (m) melius ac promptius justi-

---

(m) Egregie huc facit observatio HEINECCII, qui *Hist. Jur. L. II.*
C. 4.

habeat, non tamen paucorum vitio in universum proscindi mereatur. (o)

§. V.

Postquam deinde Autor in Artic. VI. Clericos ab officiis & muneribus secularibus removeri suavit, mox in Artic. VII. omne Jus Romanum hæctenus usitatum in toto Imperio Romano-Germanico abrogari & aboleri vult: causam hujus consilii impulsivam hanc allegans, ut pauperes cum ditioribus æquali jure frui possint, omnibusque justitia ex æquo administretur. Supponit itaque, Jus Romanum potentioribus plus favere quam inferioribus. Sed unde, quæso, ipse hoc probare poterit? contrarium sane testabitur, quicumque noverit, quod Jure Romano Præsides, Præfecti, cæterique Magistratus omnes privatorum tantum jure, non secus ac reliqui cives, exceptis duntaxat paucis quibusdam prærogativis personalibus officioque ipsorum annexis, usi fuerint. Addit tamen limitationem suæ assertioni: omnia nimirum Jura Romana cessare debere, nisi quæ recepta, quibusque legalis autoritas indubie concessa fuerit; quænam vero illa sint, non indicat. Huic quidem Articulo quatuor quoque Declarationes subjungit, in quibus quis ulteriorem ejus rei explicationem merito expectasset, ut sciretur, in quantum Jus Romanum vel abrogandum vel retinendum, & qua ratione hæc mutatio instituenda sit. Sed, quod omnino ridiculum, in omnibus istis quatuor Declarationibus ne ullam quidem mentionem de abrogando Jure Romano facit, sed de alia plane re, de numero judiciorum in Imperio instituendorum, deque personis iis præficiendis agit: quin plane in verbis ultimis Declarationis IV. non abrogandum sed retinendum Jus Romanum dicere videatur: Man mag sich auch an all den Gerichten der Kayserlichen Richten recht gebrauchen; rursus tamen generaliter & indefinite addit: Die mit rechten wahrem grund erklärt, angezeigt, und zugelassen sind, laut der gerichtssordnung.

§. VI.

(o) Uti eleganter dicit CONRINGIUS De O. J. G. C. 32.

§. VI.

Ex his & sexcentis aliis, quæ adhuc afferri possent, vitiis ac pudendis erroribus omnino satis elucescere arbitror, quod Reformatio Goldastina publici scripti fidem nullam mereatur. Nihil aliud itaque superest, quam ut privatum quendam hominem infamis istius carminis autorem fuisse dicamus, qui furentis invidiæ stimulis agitatus in egregiam artem ejusque sectatores non fœda tantum evomere convicia, sed insuper iis publicæ legis affingere formam nefando scelere ausus est. Et sane non solus ipse inter privatos est, qui Vatiniæ prope odio Jurisprudentiam & JCTos profecuti sunt, quorum tantus omnino numerus & olim extitit, & hodiernum existit, ut vix aliquis reperiatur, qui, nisi ipse sit JCTus, parum honorifice & humane de ipsis eorumque officio sentiat. Præsertim vero apud Germanos odium istud ob nonnullas rationes particulares ipsisque propriis maxime invaluit, & tantum non ad omnes propagatum fuit, de quibus proinde nunc aliqua quoque dicenda sunt.

CAPUT VI.

DE CAUSIS, QUÆ JURI ROMANO ET JCTIS
ODIUM EXCITARUNT PRÆCIPUË
APUD GERMANOS.

§. I.

Inter primarias causas, quæ Juri Romano ejusque cultoribus contemptum ac odium in Germania excitarunt, merito refertur ipsa rei novitas, quam Germani averfati & jam olim execrati fuerunt; uti insignis illa crudelitas, quam post Varianam cladem in causarum Patronos, referente FLORO, exercuerunt, satis demonstrat. (p) Nimirum

E 3

apud

(P) *Hist. Rom. L. IV. C. 12.* Multa huc facientia suggerunt LUDEWIG. *Miscell. T. II. L. IV. Opusc. I. Differ. 16. p. 1037. seqq.* nec non ITERUS & HERTIUS ll. cc.

apud ipsos non antiquo tantum , sed recentiori adhuc ævo
 justitiæ præcepta non certis quibusdam regulis inclusa , aut
 artis in formam redacta erant : nullæ apud eos Juris patrii
 scholæ , & ne hodie quidem tales habemus. (q) Unde etiam,
 cum Jus solo tantum usu forensi addisceretur, non nisi senes
 ætate provecti ad judicandi munus admittebantur , quorum
 judicium per longissimam annorum experientiam satis firma-
 tum videbatur , dicti forsân inde Grauen , seu Cani. His au-
 tem nova illa & Latina Romanorum Jurisprudencia omnino
 placere non potuit , utpote qui , ut de Latino sermone
 raceam , vix Germanice legere aut scribere sciebant , pleris-
 que tunc ex populo Laico legendi scribendique imperitis. (r)
 Præterea, postquam Jus Romanum, Sec. XII. & XIII. ob nomi-
 nis sui celebritatem a peregrinantibus primum ex Italia mi-
 nisterio Cæsarum , uti supra ostendi, in Germaniam allatum,
 mox & in summo Imperii Tribunali publica Lege receptum,
 constitutis Sec. XIV. & XV. Academiis , Vindobonensi ,
 Ingolstadiensi , Erfurtensi , Heidelbergensi , & maxime Pra-
 gensi publice nunc tradi ac doceri cœperat , ut nunc Juris-
 prudentia citius, etiam ab adolescentibus, addisceretur ; non
 potuerunt non inter istos senes & hos juvenes , qui & ipsi
 judiciis nunc admovebantur , contentiones & rixæ frequen-
 tiores oriri , cum illi parum honestum sibi ducerent , ado-
 lescentibus , quibus adhuc dubia vernent lanugine malæ ,
 cum Jurisprudencia sua barbigerâ cedere , avitæque deserere
 præjudicia ; hi vero novas Juris Romani decisiones , soli-
 dioribus plerumque fundamentis subnixas , in omnibus fe-
 re causis , & quandoque cum insigni Juris patrii damno ,
 perpetuo urgerent , eo sine dubio argumento , quod secun-
 dum

(q) Adhuc Sec. XII. Germanos sine lege & ratione voluntatem suam pro
 jure statuisse, testatur CONRADUS URSPERGENSIS ABBAS in Chron.
 ad a. 1171. Clarius adhuc ad a. 1187. dicit, quod Germani, præter
 Constitutionem Friderici I. de Pace Publica Norimbergæ hoc anno
 factam, aliis legibus non utantur, tanquam gens agrestis & indomita.

(r) CONRINGIUS De O. J. G. C. 25. p. 153.

dum eas in Summo Cæsaris Tribunali sententiæ ferantur. Ipsi hi JCrorum conatus ab omnibus fere, qui Reformationi Goldastinæ pretium aliquod statuunt, afferri solent. Et nos quidem lubentes fatemur, quod JCI nonnunquam ex nimia Juris Romani veneratione ea plane, quæ Jure Germanico optime, & ex genio nationis constituta erant, loco suo movere, iisque Juris Romani placita incongrue admodum surrogare tentaverint, (s) ut inde etiam nonnullorum ex Germanis circa patrii Juris conservationem privati labores natales suos accepisse videantur. (t) Non in tantum tamen ab ipsis hac in parte peccatum arbitror, ut Germani insignis utilitatis, quæ ex Juris Romani receptione vel directe vel indirecte ipsis obvenerat, penitus obliti JCros cum Jure Romano tam dura Reformatione, qualis est Goldastina, dignos censuerint, præcipue cum & ejus autor, quisquis nunc ille sit, licet multo apparatu consilii sui rationes recenseat, hujus tamen ne verbulo meminerit, quam, si vera esset, utique inter præcipuas connumerasset. Plane ab isto periculo, si quid etiam momenti habuit, Germaniæ publicis Legibus jam satis cautum videri potuit, cum nulla fere etiam ex Sec. XV. Imperii Constitutio occurrat, in qua non Leges ac Consuetudines cujusque loci aut provinciæ expresse confirmarentur, quas proinde JCI temere negligere non potuerunt. Idem postea Ordinationes Camerales eo usque extenderunt, ut in iis Assessores jurato plane promittere juberentur, se mores primum, statuta, & Leges cujusque loci in judicando observaturos, redliche, erbare, und

- (s) Exempla hujus rei post alios recenset STEINIUS in *Disquis. Hist. Jurid. an & quat. Juri Rom. comp. prærog. præ Jur. Germ. C. I. §. 15. n. c.*
 (t) Tam certum, quam certissimum esse, ait HEINECCIUS *Hist. Jur. L. II. §. 73.* non aliam ob causam ab his temporibus scribi cepisse tot leges provinciales ac statuta, quam ut irruentibus in forum juribus istis peregrinis (Canonico & Romano) obviam ponerent Principes ac Civitates. Arbitror tamen, quod Juris Canonici magis quam Romani receptio hanc Germanis sollicitudinem injecerit; rationem differentia colligas ex iis, quæ autor *Spec. Saxon. L. I. Art. 3.* dicit.

und leidliche Ordnungen, statuten und gewohnheiten; & non nisi his deficientibus Jus Romanum adhibituros esse, quæ omnia praxis servat. Similis in plerisque Germaniæ Academiis Juramenti formula Jurium quoque Candidatis proponi solet.

§. II.

Alteram causam (u) odio Germanorum erga Jctos dedit difficilior processus Pontificii ratio, qui cum ipsis Doctoribus Juris in judiciis vigere cœperat. Jus Canonicum quidem jam per multos annos ante publicam Juris Romani receptionem insignem in judiciis Ecclesiasticis auctoritatem apud Germanos obtinuerat; (x) quæ inde paulatim ad secularia quoque judicia transiisse videtur, cum Autor Speculi Suevici, qui sub finem Sec. XIII. a plerisque vixisse creditur, jam dixerit: uß den zweyen büchern Decret und Decretal nimmt man all die Recht, der geistlichen und weltlichen gericht bedarff. Ipsum tamen Processum Juris Pontificii demum post medium Sec. XIV. in judiciis penitus invaluisse arbitror, postquam nimirum institutis Academiis Jus quoque Canonicum cum Romano publice doceri, eorumque Doctores judiciis admoveri cœperant: ita ut, licet Germani eodem fere tempore Jus quoque Romanum adoprarint, tamen processum Juris Pontificii processui Juris Romani ob varias rationes præferre ac sequi maluerint. Iste autem processus novus vulgo Germanorum admodum inuisus erat, præcis ipsorum moribus aperte contrarius. Antea enim eorum Judices quascunque lites de plano & sine multis ambagibus decidere, causasque, si quæ parum etiam arduæ occurrebant, ferro potius ac armis dirimere consueverant, adeo, ut etiam in defectu probationis ordinariæ ad extraordinarias & superstitiosas, a
Jure

(u) Consule hic, si placet, CONRINGIUM, HERTIUM, & ITRUM II. cc.

(x) Quod ex Constitutione Frid. II. Imp. de a. 1235. ostendit THOMASIIUS Caut. circ. præcogn. Jur. Eccles. C. 21.

Jure Canonico vulgares dictas & omnino reprobatas, dilaberentur, quæ *Ordalii* nomine insigniebantur; vel duellum decernerent, quæ erat solennis quædam & judicis autoritate suscepta decertatio sub ea conditione, ut pars victa causa caderet, & pro confessâ ac convicta haberetur. (y) Cum itaque Jurisprudentia Germanorum forensis ab ea Juris Pontificii toto cælo distaret, illud præter spem evenit, ut Germanorum multi in hanc, quique eam defendebant, Doctores Juris implacabile fere odium conceperint, cum potius mirari debuissent, legibus terminari lites, quæ adhuc armis finitæ fuerint. Male igitur nonnulli (z) invehuntur in receptionem Juris Romani, quod nunc post eam lites sint perpetuæ, & male ordinata judicia; hoc enim, si quid etiam veritatis haber, ad Jus Romanum tamen vix pertinet, cum Processus judicialis, quo nunc Germania utitur, minus ex Jure Romano quam Canonico descendat, & ipsæ cavillationes, quibus rabulæ utuntur ad prorogandas & pervertendas lites, non ex isto, imo ne ex hoc quidem, sed hujus tantum occasione proveniant. (a)

F

§. III.

- (y) Duella hæc insignem partem celeberrimi Juris manuarii constituebant, quod demum Maximilianus I. Imp. publicata Pace Publica institutaque Camera Imperiali vix penitus eradicare potuit. Conf. omnino BRUNQUELL. *Hist. Jur. P. IV. C. 5.* Vulgarium vero illarum probationum varias species formamque plane monstruosam præter Auctores a THOMASIO in *Diff. de Ocaf. Concept. ac Invent. Const. Crim. Carol. §. 19. seqq.* & notis adjunctis allegatos, ipse etiam THOMASIVS ibidem, nec non BANGERTUS ad *Helmoldi Chron. Slav. L. 1. C. 83.* & OLAUS WORMIUS *Monum. Dan. L. I. c. 11.* multo studio sistunt.
- (z) Inter quos etiam est SIMLERUS *Hist. Helv. L. II. Tit. Publici Conventus sive Senatus Helvetiæ §. 8.* Tædet ea commemorare, quæ POGGIUS ille Florentinus *Conv. IL* contra Jurisprudentiam Romanam ejusque Doctores congerit, passim ab aliis producta, facillimo negotio diluenda. Vindictæ sane parum cupidi nolumus ea imprecari, quæ POGGIUM interdicto *de Cloacis* irridentem meruisse LUDEWIGIUS pronuntiat in *not. 144. ad Præf. Consil. Hallens. præmissam.*
- (a) Quamvis CUJACIUS in *notis ad C. 1. X. ut lit. pend. ubi. innov. de hoc*

§. III.

Tertia causa, quæ JCris in genere, & apud alios, non Germanos tantum, odium suscitavit, quam etiam Reformatio Goldastina ut primariam recenset, fuit, quod sanctissimo ipsorum ordini nullo non tempore immixti fuerint pessimi quidam vitiligatores, non sacerdotes justitiæ, sed iniquitatis patroni, qui nihil aliud didicerunt, quam bonam causam corrumpere, malam vero in infinitum protrahere, omnibus titulis Juris tam Divini quam Humani pessime abutentes. (b) Inde enim mox paucorum vitia in omnium culpam tracta fuerunt, & hodiernum trahuntur, in tantum, ut omnes fere JCri foeditate ista contaminati, suoque sine tam turpiter excidisse credantur: quasi vero Divini Numinis gratia facultatem ac vires sectandi bona fugiendique mala, quas reliquis hominibus largitur, ipsis solum denegasset; quibus adeo impossibile esset, conscientiam a seculi corruptione puram ac intactam servare. Sed utinam hi iniqui Judices non ipsam utilissimam & felicitati humanæ omnino necessariam scientiam tanquam istorum scelerum causam proterve incusarent. Allegant nimirum litium multitudinem & diuturnitatem, quæ post receptionem Juris Romani maxime invaluisse; & ipse CONRINGIUS (c) non dubitat asserere: *leges forensium actionum non vacare vitio*. Sed debuissent probe perpendere, quod scelera, quæ sæpius in judiciis grassantur, ex voluntate

---

hoc capite non dubitaverit dicere, quod illa species explicatu difficilis sit, & certissimum indicium longioris mora judiciorum, quæ per diverticula ac veluti meandros quosdam quaeritur ab utraque parte, etiam hodie in urbe Roma: nullus est profecto in Orbe locus, in quo lites prolixioribus & ambagibus & fallacis intrlicantur. Add. eund. ad C. 11. X. de probat. nec non THOMASIIUM in Observ. ad Melch. v. Offe Testam. C. 16. n. 214. & THILONEM l. c. §. 64. seqq.

(b) Quorum vitia graphice depingit, & falsè perstringit PRASCHIUS in JCris vero & personato.

(c) De O. J. G. C. 34. p. 224.

luntate hominum depravata, non vero ex intellectu solidis justis regulis instructo proveniant. Ipsum studium Juris Romani neminem scelestum aut improbum reddit; potius ad veræ justitiæ præcepta constanter omnes impellit, uti aureum illud PAPINIANI dictum (d) vel solum docere potest: *quæ facta lædunt pietatem, existimationem, verecundiam nostram, & ut generaliter dixerim, contra bonos mores fiunt, ea nec facere nos posse credendum est.* Litium quoque multitudo & diurnitas non ex Legibus, sed ex malitia tum Advocatorum & Judicum, tum ipsorum litigantium plerumque ortum suum trahit. Actionem enim, quas Romanum saltem Jus concedit, nulla fere Juri Naturali contraria est, & sic nulla in se injusta: quin plane Leges Romanæ, cum nudis pactis, quæ Jure Naturali & Germanico plenariam obligandi vim producant, actionem in foro denegent, insignem eo ipso litium numerum & materiam e medio tollant. Earum quoque decisiones subtiles quidem nonnunquam, æquissimæ tamen sunt; quod autem multi rabulæ iis utantur ad insidias simplicibus struendas, id ex accidenti & occasione tantum Juris Romani fit: & sane malevolis hominibus, qui alienis inhiant bonis, materia ac media ad fallendos alios nunquam defutura erunt. Uti- que autem post receptionem Juris Romani, sublata ista Jurisprudencia manuarum, causæ majori nunc cura ac ordine

F 2

decidi

(d) In L. 15. ff. de Cond. & Dem. Labet hic apponere judicium B. Lutheri de Jure Romano, quod ex Tom. I. Fœnuf. ad Psalm. 101. STRYKIUS dissert. prelim. U. M. P. §. 42. inseruit: Das Kayserliche Recht, nach welchem das Röm. Reich noch heutiges Tages regieret, und bis an den jüngsten Tag bleiben wird, ist ja nichts anders, denn heidnische Weisheit, welches die Römer, ehe denn Rom von Christen oder von Gott selber nichts gelehret hat, gesetzt und geordnet haben. Und ich achte wol, wenn jetzt alle Juristen in einen Kuch gebacken, und alle Weisen in einen Tranc gebräuen wärdien, sie solten nicht allein die Sachen und Händel ungerasset lassen, sondern auch nicht so wohl davon reden und denken können. Denn solche Leute haben sich in grossen Händeln müssen üben, sind dazu mit heher Vernunft und Verstand begabt gewest. Summa, sie haben gelebt, und werden nicht mehr leben, die solche Weisheit im welt. Regiment gehabt haben.

decidi solitæ, non possunt non aliquanto diutius in judiciis morari; vitiis vero, si quæ exinde in processum hodiernum irreperint, non in tantum quis moveri debet, ut omnem Jurisprudentiam Romanam, cujus sane exiguam partem processuum forma constituit, penitus eliminandam censeat, (e) cum illa vel unica sincera Reformatione, communi consensu facta, facili negotio tolli ac sanari possint. Ipsa porro legum copia, de qua etiam a multis querela moveri solet, non tantum utilitati publicæ nocet, quantum earum paucitas: hæc enim, quod omnino periculi plenum est, plerasque causas arbitrio judicis relinquit. Imo illa multitudo legum dummodo sint claræ ac perspicuæ, adeo nihil obest, ut eam plane necessariam hodie existimem, & jam tempore Reformationis Goldastinæ ob multitudinem negotiorum, quæ tum maxime invaluerat, necessariam fuisse. Non enim primæva illa Germanorum simplicitate morumque puritate, quam TACITUS celebravit, vivebatur, sed cum affectibus & novis cupiditatibus malitia quoque hominum creverat, qui, quod olim apud Romanos quoque sæpius contigit, spreta legum simplicitate, variis excogitatis artibus, aliorum jura violare ac subvertere conabantur, quod vel toties repetitæ pacis publicæ sanctiones clare docent. Unde omnino ad reprimendam ac eludendam improborum libidinem ampliori legum apparatu, jam olim necessario Romanis viso, opus erat, quibus singulorum jura, certis limitibus definita, contra turbatores in tuto collocarentur: & sic, crescentibus vitiis, legum quoque numerum crescere oportuit. (f) Multi quoque Jus hoc nostrum incertum & ambiguum esse clamitant, ad singulorum ingenia flexile. Et quidem fatendum est, quod superioribus seculis multi inanis gloriæ captandæ spe immanes in

(e) Quod tamen multis, & præcipue THOMASIO passim in notis ad cit. test. contigisse videmus.

(f) Conf. THILO in cit. diff. §. 61. & seq.

In Jus nostrum commentarios conjecerint, (g) inter quos vel æmulatione vel invidia studium contradicendi adeo invaluit, ut inde etiam Jus illud variis in partibus maxime controversum & perplexum redderetur. Non tamen cum SCALIGERO (h) exinde statim inferrem: *Jurisprudentiam, ex Matrōna factam fuisse meretricem, ex Regina tyranam, ex matre novercam*; & modum plane omnem excedit ^{avēns} qua TIRAQUELLUS in recensendis quæstionibus controversis sæpius utitur, ita ex iis concludens: *nihil est in Jure nostro non ambiguum & disputationibus ac controversiis involutum*. Sane uni quæstioni dubiæ centum aliæ minime contriverfæ opponi possunt; non addam, quod superioribus seculis multæ quæstiones inextricabiles visæ fuerint, de quibus tamen hodie quis haud facile dubitaverit: quod vero hæc omnia Jurisprudentiæ accidant magis, quam ex natura rei cohæreant, ipse rationibus allegatis asserit TIRAQUELLUS. (i)

§. IV.

Generalem denique JCTORUM contemtum ac odium promovent calumniola ipsorum litigantium maledicta, quæ quotidie in causarum patronos sine discrimine effundere solent. Scilicet *nulla unquam causa in judicio agitur, quam non duæ ad minimum contrariæ partes inter se disceptent; negat altera, altera affirmat: quælibet suam justissimam arbitratur causam, cum tamen unica tantum victrix abire possit, altera victa. Victrix quidem suum patronum prædicat, celebrat, atque ob summam probitatem jurisque peritiam amplissimis laudibus evehit: quo encomio ornatus tandem etiam fruatur, donec & ipse contrariam aliquando Judicis sententiam experiantur. Tum vero infelix Advocatus a suo cliente non minus,*

F 3

quam,

(g) Eos in tres Classes, Descriptorum, Excursorum, & Arguatorum scite distinguit PRASCHIUS l. c. §. 7. & seqq.

(h) Art. Poet. L. III. C. 3.

(i) In Pref. Comment. in L. Sanguam. C. de Revoc. Donat.

quam, ubi victoriam reportavit, ab adversa parte, quibus non laceratur contumeliis? quæ non calumniæ in ipsum evomuntur ac convicia? execrantur eum, quotquot ea sententia lucellum aliquod sæpius injustum amiserunt, infaustis ominibus prosequuntur, imo Divis ipsis aliquando devotent Advocatum suum, cui tamen, si res æquiore animo perpendatur, sæpius nulla poterat imputari culpa; sed vel ipsius causæ vitium, vel Judicis injustitia, vel ipsarum denique partium litigantium negligentia accusari debebat. (k) Cum iraque famosum istud odium, quo vulgus Germanorum JCtos excepisse vidimus, adeo omni ratione destituatur, ut ejus etiam iniquitas vel parum sapienti velut in oculos statim incurrat, inde, si etiam de publico Jctorum honore aliunde nobis non constaret, tamen tuto concludere possumus, quod minime probabile sit, illud unquam ab Ordinibus Imperii in Comitibus, ubi subactiori cuncta judicio examinari solent, fuisse approbatum: ut adeo Reformationi Goldastinæ exinde ne ulla quidem publicæ autoritatis species accedere possit.

SECTIO SECUNDA.

REFORMATIO GOLDASTINA NULLUM UNQUAM JURIS EFFECTUM HABUIT.

Ex iis, quæ hætenus dicta fuerunt, satis, ni fallor, cuius patere arbitror, Reformationem Goldastinam insignem quidem odii Germanorum erga JCtos testimonium præbere ac documentum, non publicum tamen, sed privatum, cum probari nequeat, eam unquam publico consilio in Comitibus propositam fuisse: multo minus autem Legem esse Imperii publicam ac Comitalem, qua olim JCI cum Jure Romano ab omnibus Germaniæ Tribunalibus, unanimi Ordinum consensu, ignominiose proscripti fuissent. Sed,
ne

(k) Sunt verba ITTERI De Grad. & Hon. Acad. C. 9. §. 21.

ne huic sententiæ studio partium nimis tenaciter insistere videamur, demus paulisper, publica eam autoritate conscriptam, inque Comitii propositam, imo plane comitaliter decretam fuisse atque sancitam; de eo tamen certissimis quemque argumentis convicturi sumus, quod illa, saltem quod ad Artic. V. & VII. attinet, nullum unquam effectum Juris sortita, sed statim ab Ordinibus Imperii, si non expresse, tamen tacite & ipso facto fuerit revocata. Autoritas enim Romani Juris & Jctorum a temporibus Reformationis Goldastinæ non tantum non debilitata aut imminuta, sed plane indies aucta, stabilita, ac confirmata fuit. Ipse HIPPOLYTHUS A LAPIDE, & quicumque huic Reformationi aliqua ratione patrocinantur, hoc etiam inviti fateri tenentur; ille maxime, cum, eam in effectum aliquando deduci, nuncupatis ad Deum votis temeraria religione exoptet, eo ipso clare profitetur, quod effectum hactenus consecuta non fuerit. Gravissimum pro hac sententia argumentum illud quoque suppeditat, quod nusquam alibi in ullo publico Imperii scripto, & nequidem in Reformatione Francofurtana de a. 1442. quam proinde Reformatio Goldasti ex ipsius computatione anno tantum præcedit, mentio aliqua de hac Juris Romani & Jctorum proscriptione fiat, quæ tamen ob maximum sui momentum omnino commemoranda fuisset. (1) Ut adeo, concessio etiam, quod ipsa publice aliquando decreta fuerit, vel hoc solo argumen-

(1) Extat ea R. N. P. I. p. 170. Quin plane in ipso hujus Reformationis §. 1. Fridericus III. Jura Romana laudasse videatur sub nomine der gleichen, billigen, landtlöffigen Rechten; quæ jura enim per landtlöffige Rechte intelligantur, indicat ipse Reformationis Goldastinæ autor, dum in Art. VII. Jura Romana vocat: so bisßer im heiligen Römischen Reich gebraucht und dafür gehalten sind. Add. Pax Publ. Nordlingensis de a. 1466. §. 18. & 22. R. N. P. I. p. 200. Rec. Imp. Nor. de eod. an. §. 8. R. N. P. I. p. 209. Constitutio Pac. Publ. Neostad. de a. 1467. §. 4. R. N. P. I. p. 225. nec non Gutachten der Churfürsten und Fürsten ej. a. §. 4. R. N. P. I. p. 216. quibus cunctis in locis mentio Juris Romani facta videtur.

to maxime probabile fiat, eam in effectum nunquam fuisse deductam. Sed hoc ipsum, ut omnis dubitandi occasio in perpetuum auferatur, aliis adhuc compluribus, iisque indubiis argumentis, ulterius ostendere conabimur; & primo quidem loco de fati Juris Romani Reformationem Goldastinam insecutis, utpote a quibus Doctorum Juris fors ac fortuna, necessario ipsis nexu juncta pendet, dicturi sumus.

CAPUT I.

REFORMATIONIS GOLDASTINÆ ARTICULUS VII. IN EFFECTUM NUNQUAM DUCTUS FUIT.

§. I.

Ante omnia hic monendum, quod, cum Autor Reformationis Goldastinæ non absolute, sed sub ea tantum limitatione omne Jus Romanum rejiciat, nisi illud aliquo in casu speciali expresse receptum doceri posset, id potissimum mihi probandum incumbat: Jus Romanum, uti jam ante dictam Reformationem in Germania non per partes, sed in complexu, collective, & ob rationes generales receptum fuit, (m) sic & post eam eodem modo retentum fuisse, ut adeo

(m) Quod ex locis, quæ superius adduximus clare patet. Licet enim Sec. XII. & XIII. Juris Romani in Germania autoritas per partes tantum primum invaluisse videatur, ea tamen mox Sec. XIV. a Ludovico Bavaro & Ordinibus Imperii tam forma quam effectu universalis reddita fuit. Nimirum Constitutio hunc in finem promulgata generaliter vult, ut in Judicio Cesaris aulico omnes judicentur nach Künig und Keisern Vorrate an dem Römischen Riche Gesetzen, und ire geschribten rechten. Unde etiam ab hoc tempore Jus Romanum, si qua ejus mentio in Constitutionibus Imperii occurrit, quasi generalem judiciorum & Juris regulam laudati superius vidimus. Ipse Reformationis Goldastinæ autor generalem ejus observantiam fatetur, dum in Artic. VII. ea Juris Romani capita retineri suadet, quæ specialiter fuerint recepta; inde enim hæc opponit Juri Romano in genere, quod per totum hæcenus Imperium usu obtinuisse dicit. Postquam

adeo in foro Jus Romanum allegans non teneatur probare; illud in casu, de quo quaestio movetur, specialiter receptum esse, sed, si Jura patria deficiant, fundatam omnino, ut ajunt, intentionem habeat. Unde nec opus est, ut amplam earum Imperii Constitutionum mentionem faciam, quibus hæc vel illa decisio Juris Romani in singulari aliquo casu expresse laudata, approbata, & quandoque contra ipsos mores patrios recepta fuit; (n) hæc omnes enim contra Reformationis istius autorem nihil probant.

§. II.

Jus itaque Romanum etiam post Reformationem Goldastinam auctoritatem in toto suo complexu servasse, probatur primo ex Constitutione Pacis Publicæ quinquennali a Friderico III. Imp. Neostadii a. 1467. facta, (o) in qua Imperator ita loquitur: *Und nachdem nun in geistlichen und Keyserlichen geschriebenen Rechten, auch in den gulden Bullen unsers Vorfahren am Reich Keyser Carl des vierten, löblicher Gedächtniß, und darzu in der obgemeldten unser Königlichien Reformation oder gemein Friede, auch bey hohen und schweren Peneen zu halten geboten zc. Hoc loco, uti & passim alibi, Fridericus III. Reformationis quidem a se factæ meminit, quam nimirum Francofurti a. 1442. uti Imperator*

G

nimirum Jura Romana in supremo Imperii Tribunali generaliter semel recepta erant, sensim illa in judiciis quoque inferioribus universalem sibi auctoritatem quaesiverunt, mox & a Doctoribus Juris, qui post institutas Acalemias negotiis forensibus frequentiori nunc numero interesse cœperant, omnibus studiosius commendatam.

(n) Permulta hujus rei exempla in Ordinationibus Cameralibus, Wormatiensi præcipue de a. 1495. §. 21. seqq. R. N. P. II. p. 9. Ratisbonensi de a. 1508. Ordnung der Termin am Kayserlichen Cammer-Gericht zu halten, R. N. P. II. p. 123. nec non in Edict. Noriberg. de a. 1521. Nemesi Carolina, Rec. Imp. Spir. de a. 1600. Rec. Imp. nov. aliisque compluribus in locis passim occurrunt.

(o) R. N. P. I. p. 225. & apud GOLDASTUM R. S. T. L. p. 182. qui pro Nünensstatt legit Wilbenstatt.

perator in ipsa hac Constitutioe faterur, instituit, qua' & in vulgato Recessuum Codice post Auream Bullam Caroli IV. primam paginam constituit. Ea autem omnino diversa est ab illa spuria, quam GOLDASTUS profert, ab hac proinde probe secernenda. Porro in Confirmatione Pacis Publicae Ratisbonensi de a. 1471. (p) & Augustana de a. 1474. (q) in violatores Pacis Publicae constituuntur, die peenen der gemeinen geschriebenen Rechten und der Königlichen Reformation zu Francfurt. Similiter in Mandato Friderici III. de a. 1476. (r) latrocinia prohibentur sub pœna der gemeinen geschriebenen Rechten, gulden bullen und Reformation. Pax Publica Francofurtana de a. 1486. loco der Kayserlichen geschriebenen Rechten, item der gemeinen geschriebenen Rechten substituit Jura Imperii communia: zusamt andern Penen des gemeinen Reichs Recht, unser Königlichen Reformation, und unser sweren Ungnade zu vermeiden; & in fine: Und soll diser Fride und Gebote dem Gemeinen unsern und des Reichs Recht und andern Geboten, vormahls usgangen, nit abbrechen, sundern das meren. (s) Iisdem plane verbis postea Pax Publica Wormatiæ a. 1495. a Maximiliano I. (t) ibidemque a. 1521. a Carolo V. promulgata fuit. (u)

§. III.

Insecuta mox Camerae Imperialis constitutio Juris Romani autoritatem in universum Germanis probatam ostendit. Postquam nimirum in Comitibus habitis sub Friderico III. Norim-

(p) §. 1. Zum ersten das nu furter niemant ic. R. A. P. I. p. 244.

(q) §. 1. R. A. P. I. p. 261.

(r) §. 5. apud GOLDASTUM R. S. T. II. p. 171.

(s) R. A. P. I. p. 275. §. 9. & 10.

(t) R. A. P. II. p. 1. §. 10. & 12.

(u) Ordnung des Landfriedens zu Worms a. 1521. Art. XVII. §. 2. Art. XIX. Art. XX. §. 5. Add. Pax Publica Augustana de a. 1544. Art. 23.

Norimbergæ a. 1467. (x) & 1487. (y) nec non Francofurti a. 1489. (z) Ordines de Camerali judicio stabili sede locando sæpius deliberaverant, inque iis plures ejus Judicii formulas Imperatori exhibuerant, quas & ipse jam a. 1471. publicasse videtur; (a) tandem sub Maximiliano I. Imp. res ad optatum finem perducta, Cameraque Imperialis in perpetuum nunc fundata, Cameraque Imperialis in perpetuum nunc fundata, ad normam præcedentium deliberationum, paucis tantum mutatis, adornata fuit. Quo enim summi hujus tribunalis Assesores scirent, secundum quas leges ipsis judicandum esset, proposita certa juramenti formula iis injunctum fuit, ut promitterent, se secundum Jura Romana esse judicaturos: Item die alle (Judices & Assesores) sollen zuvor unnsr Küniglichen oder Keißerlichen Mayestat globen, und zu den Heiligen schweren, unnsrem Küniglichen oder Keyßerlichen Cammergericht getrewlich und mit Gleyß ob zu sein, unnd nach des Keychs gemainen Rechten, auch nach redlichen, erbern und leyndlichen Ordnungen, Statuten und Gewonheyten der Fürstenthumb, Herrschafften und Gericht zu richten. (b) Ipsa hæc Juramenti formula jam in Comitibus Noricis de a. 1487. ab Ordinibus instituendæ Cameræ Assessoribus præscripta, imo jam in anterioribus Ordinum deli-

G 2

(x) §. 7. R. A. P. L. p. 216.

(y) Uti colligi potest ex Pac. Publ. Norimb. de a. 1487. R. A. P. L. p. 280.

(z) Rec. Imp. Francof. de a. 1489. §. 11. R. A. P. L. p. 288.

(a) In der Ordnung des Kayßerl. Cammer-Gerichts Anno 1471. R. A. P. L. p. 249.

(b) Omissa quidem est hæc formula in Ordinatione Camerali de a. 1495. prouti nimirum hæc in vulgato Corpore Recessuum exhibetur; sed eam omnino dictæ Ord. Cam. insertam fuisse, patet ex Erneuerter Ordnung etlicher puncten den gerichtlichen Proceß des Kayßerlichen Cammergerichts betreffend anno 1538. facta ubi sub titulo: folgen die ayd der verfohnen zum Cammergericht gehörig, primo loco habetur des Richters und der Urthailer ayd, wie der auff dem Reichstag zu Wormbs anno 1495. auffgerichtet, mit dem anhang auff dem Reichstag zu Wormbs geordnet; unde illa in novissima Recessuum editione optima ratione eidem inserta fuit. Conf. omnino DATTIUS de P. J. P. L. IV. C. L. n. 112. & seq.

deliberationibus, de quibus modo dixi, concepta fuisse videtur, (c) unde illa postea in Ordinationem Cameralem de a. 1495. migravit; (d) repetita quoque in Ordinatione Camerali de a. 1555. (e) in qua præterea Assesores disertis verbis jubentur **nach des Reichs gemeinen Rechten**, nach ihrer besten Verständniß, und nicht aus eigen gesuchtem, und nicht auß den Rechten informirten Gewissen, gleich richten und urtheilen.

§. IV.

Conspirant cum Ordinatione Camerali de a. 1495. aliæ adhuc Maximiliani I. Constitutiones, præcipue Constitutio contra blasphemos in iisdem Comitibus Wormatiensibus facta. Rogabant tunc Imperatorem Status Wormatiæ congregati, ut ipse contra blasphemias, quæ tunc increbescabant, mit frevenslich Lesterunge des Namen, der Glieder, und Marter Gotes und seiner Mutter der Jungfrauen Marien und seiner Heiligen, eyn gemein offenbar Gebot in dem Heiligen Reich Deutscher Nation ausgehen und proclamiren lasse, darinnen er solch frevelich Lesterung ernstlich verbite bey den Penen des **gemeynen geschriben Rechten**. (ee) Et mox ad placiti hujus Imperialis tenorem concepta fuit Maximiliani Regis contra blasphemos sanctio: Königlische Saßung von den Gotteslästerern zu Wormbs anno 1495. auffgericht: quæ non ad Legislationem aliquam, uti DATTIUS loquitur, (f) Germanicorum Cæsarum, aut Jura Germanica, sed ad Constitutionem JUSTINIANI in Novella LXXVII.

(c) Docente DATTIO l. c. n. 182.

(d) Relata quoque fuit in Tabulas prorogati Fœderis Suevici de a. 1496. §. 6. de a. 1512. Art. XIII. & de a. 1522. Art. XV. apud DATTIUM l. c. p. 327. 385. & 409.

(e) P. I. T. LVII. & P. III. T. LIII. §. 9.

(ee) Abschied und Besche auf dem Reichs-Tag zu Worms Anno 1495. §. 36. R. A. P. II. p. 24.

(f) l. c. n. 136. qui omnino hic consulendus.

LXXVII. *Ut non luxurientur homines contra naturam, nec jurent per capillos Dei &c.* facta est. Notatu digna omnino sunt verba Imperatoris, cum Juris Romani auctoritatem perspicue doceant; ita enim dicit: Demnach zu mehrer Nachfolg und Ehr Gottes, und der Menschen Heyl Weyland Kayser Justinianus unser Vorfahr am Reich löblicher Gedechtnus ic. nunc dictam Novellam verbotenus fere reperit & interpretatur; in fine vero subjungit, quod blasphemum in des Reichs Ungnad und Straff gefallen seyn sollen, **Wie dann solches des izgemelten unnsers Vorfahren Sazung klärllich anweist.** (g) Videmus hinc, Imperatorem Maximilianum Juri Romano auctoritatem, non tantum quod receptum fuerit, sed plane etiam vi imperii, erronea licet, (h) non ambigua tamen opinione tribuisse. Ipse tamen poenam in dicta Novella contra blasphemos statutam ulterius hic extendit & exacerbavit, indeque est, quod postea Carolus V. (i) ejus constitutionem a Jure Communi Caesareo distinxerit.

§. V.

Mortuo Maximiliano I. non decrevit Juris Romani apud Germanos auctoritas, sed novis potius sanctionibus ab Imperatoribus subinde stabilita ac roborata fuit. Prae reliquis imprimis Nemesis Carolina a. 1530. solenniter totius Imperii consensu publicata etiam indubie probat. Imperator enim non tantum in praefatione perspicue dicit, quod hanc suam Constitutionem eum in finem primario edat, ut Jus Romanum eo curatius ac strictius observetur, sed & in ipsa Constitutione frequentissime ad illud provocat: (k) imo in Articulo CXXXV. vult, daß in diesen und andern

G 3

(g) N. U. P. II p. 28. Adde Reform. Polit. Aug. de a. 1530. Art. I & Francof. de a. 1577. T. I. §. 1.

(h) Vide THOMASIIUM in nota 48. ad Culpisii Diss. Epist.

(i) In Constitutionis Criminalis Art. CVI.

(k) Nimirum Art. CXXII. CXLIX. CXX. & passim.

andern dergleichen Fällen unser Kayserlich geschriebene Rechte gehalten werden soll. Ipse porro in Reformatione Politica Augustana de a. 1530. (1) contractus usurarios plane ex ea ratione prohibet, quod Jus Romanum eos prohibeat; dicit enim: **D**ieweil aber solche und dergleichen Contract auch der Bücher ungsöttlich in gemeinen beschriebenen Rechten ic. Ex innumeris aliis, quæ adhuc afferri possent, argumentis unicum tantum apponam; quod scilicet ad exemplum Ordinationis Cameralis in Ordinatione quoque Judiciæ Aulicæ Assessores jurare jubeantur, se nach des Reichs Constitutionen und denen gemeinen geschriebenen Rechten judicatu-ros esse. (m)

§. VI.

Illud autem hic tanquam certum utique agnosco, quod in Constitutionibus Imperii per gemeine Rechte, Kayserliche geschriebene Rechte, nec non gemeine geschriebene Rechte & gemeine Reichsrecht, si non semper, tamen plerumque, saltem in locis modo adductis, Jura quoque Romana intelligantur. Equidem in alia omnia ire video illustrem CULPISIUM, (n) quique hunc, dubia licet mente, sequitur, THOMASIUM, (o) quamvis sibi hac in parte parum constare videantur. Putat nimirum CULPISIUS, posse sub formula gemeiner Rechte Jura quoque Germanica venire: cui & nos eatenus assentimus,

(1) *Art. XXVI. §. 7. & post eum Maximilianus II. in Reformat. Polit. de a. 1577. T. XVII. §. 8.*

(m) *Vid. T. I. §. 21. Und weisen dann Ord. Jud. Aul. de a. 1654. N. II. Append. p. 74. His adde Ord. Cam. Worm. de a. 1495. §. 10. & 24. Ordin. Notar. de a. 1512. Tit. von Testamenten & passim. Rec. Imp. Spir. de a. 1529. §. 34. Rec. Imp. Erfurt. de a. 1567. §. 62. ff. Reform. Polit. Francof. de a. 1577. T. 13. §. 1. & T. 32. §. 1.*

(n) *In Dissert. Epist. §. 77. & seqq.*

(o) *In notis ad cit. diss. Epist. Adde ejusdem Caus. circa Præcogn. Jur. Eccles. C. 21. ubi sub voce gemeiner rechte Jus Canonicum intelligendum esse affirmat.*

sentimus, quatenus illa formula occurrit in monumentis Seculi XVI. aut XVII. quibus nimirum temporibus jam insignem Legum Germanicarum communium numerum extitisse constat. Verum de temporibus institutionem Camerae imperialis praecedentibus non idem dicendum arbitror. Nam Sec. XIV. & adhuc XV. paucissimae erant Imperii Constitutiones communes, in quibus praeterea, si ea, quae ad statum publicum pertinent, & saepius iteratas Pacis Publicae sanctiones tollas, nequaquam reperiuntur, ad quae sequiores Imperii Constitutiones tanquam ad communem omnium judiciorum regulam provocare potuissent. Jura Saxonica quidem & Suevica iis temporibus in usu fuerunt; sed nulla haecenus Constitutio producta fuit, in qua illa sub nomine gemeiner Rechte venire demonstrari posset. Sane in Constitutionibus Pacis Publicae Sec. XV. factis illud ipsis accidere non potuit, cum haec illis in multis sint contraria. (p) Seculis sequentibus illa plane maxima sui ex parte, in quibus Lege aut consuetudine contraria nondum erant sublata, ab usu recesserunt. (q) Quod vero CULPISIUS etiam asserit, solere per gemeine Rechte Jura tantum Germanica intelligi, illud quidem, etiamsi ipsi de Sec. XVI. & XVII. tantum sermo esset, nobis nondum probatur. Sane unicus ille locus, quem ipse ex Ord. Cam. de a. 1555. affert, hanc frequentiam non inducit. (r) Sed praeterea CULPISIUS, ut palmarium argumentum, quod ad probandam Juris Romani receptionem proferri solet, penitus destruat, negat in formula juramenti Assessoris in Ord. Cam. de a. 1495. praescripta sub nomine gemeiner Rechte Jus intelligi Romanum

(p) Unde gravissime errat CULPISIUS *cit. diff.* §. 78. sub formula gemeiner Rechte Jura Saxonica quoque & Suevica contineri asserens.

(q) Conf. HEINECCIUS *Hist. Jur. L. II. C. IV. §. 117. & seq.*

(r) P. II. T. 18. §. 2. quem huic jungit, T. 20. §. 1. huc non pertinet; loquitur enim von Kaysertlichen Rechten, & illud tantum probat, quod quandoque ipsi Imperatores, ineptis nonnullorum consiliis seducti, plane praefcorum Caesarum Fiscalia jura sibi competere existimaverint.

num, ea ex ratione, quod hoc consensu omnium peritiorem demum Sec. XV. & sic paulo ante dictam Ordinationem Cameralem receptum sit; unde ipse concludit, *non posse vocari Commune Jus nuper admodum introductum*. Verum præterquam, quod ex illa hypothese hoc minime sequatur, nos meliora edocti superius ostendimus, Jus Romanum jam Sec. XV. expressa Lege a Germanis civitatis jure fuisse donatum. Non aliud enim Jus, quam Romanum, in Constitutione Ludovici Bavari per *Kunig und Keisern, Borsvorn an dem Romischen Riche Gesezen, und ire geschriebten rechten* denotari, vel ex eo patet, quod hæc ibi Juribus patriis clare opponantur: quorum insuper varii nævi necessitatem recipiendi Juris peregrini imposuisse dicuntur. Jura sane Saxonica aut Suevica per ea non intelliguntur, multo minus autem Constitutiones Imperatorum Germanicorum. Antiquæ enim jamdudum non usu oblitteratæ his temporibus fere incognitæ erant; (s) in recentioribus vero adeo raro de privatorum juribus quid dispositum reperitur, ut absurdum esset statuere, eas in summo Cæsaris Tribunali, tanquam quæ dirimendis quibuscunque causis essent suffecturæ, fuisse propositas. Accedit, quod cum illæ non a solis Imperatoribus qua talibus, sed ab his totius Imperii nomine conditæ fuerint, proprie loquendo non potuerint appellari *Kaysersliche Geseze*, potius *Reichs-Constitutionen, Reichs-Abschied, Reichs-Schlüsse* dicendæ fuissent. Jura Romana vero vel potius Justiniane rectius *Kaysersliche Rechte* vocantur, ut quæ lata fuerunt ab Imperatoribus legislatoria potestate absoluta gaudentibus. Cum itaque hæc jam ante medium Sec. XIV. ad commune Germanorum Jus transferint, optimo inde jure illa Sec. XV. in Constitutionibus Imperii hoc titulo laudari poterunt. Nam in Actis Comitibus Noricis de a. 1438. & Alber-

(s) Vide HEINECCIUM l. 1.

Alberri II. Constitutione Pacis Publicæ ejusdem anni (†) per gemeine Rechte præter Canonicum Romanum quoque Jus intelligi, ex eo liquet, quod in priori loco, cum Jus Romanum in specie nominandum esset, mox distinctionis gratia addatur Cæsareum, & dicatur das gemein Kayserlich Recht. Inde & nos minime miramur, jura Romana in dicta juramenti formula nomine gemeiner Rechten fuisse insignita, quæ præterea ibi a Juribus patriis quibuscunque disertis verbis distinguuntur. (u)

§. VII.

Quæ autem de formula gemeiner Rechte diximus, illa potiori adhuc ratione de formula gemeiner geschriebenen Rechten valent. His enim Jura quoque Romana contineri, Constitutiones Pacis Publicæ Ratisbonensis de a. 1471. & Augustana de a. 1474. collatæ cum Constitutione Pacis Publicæ Neostadiensis de a. 1467. clare docent. Quæ Jura nimirum Imperator modo geistliche und Kayserliche geschriebene Rechte appellavit, ea in illis nunc vocat gemeine geschriebene Rechte, eaque præterea non tantum consuetudinibus Germanorum (x) ipsa vi vocis geschrieben, sed & Juri scripto, *Auræ Bullæ Caroli IV. & Reformationi Francofurtana de a. 1442.* reperitis vicibus opponit, ut inde nos dubitare non sinat, sermonem ipsi esse de Jure Canonico & Romano. Ex hoc ipso autem cuius nunc patebit, quod cum paulo post idem Imperator, in eadem prorsus re, nimirum in Constitutione Pacis Publicæ Francofurtana de a. 1486. nec non,

H qui

(†) Quæ loca jam superius adduxi *Seç. I. Cap. IV. §. 3.*

(u) Ratio autem, cur Jus Romanum das gemein Recht potius, quam das Römische Recht in publicis Imperii scriptis vocitetur, vel in eo ponenda mihi videtur, quod Germani illud ab effectu magis, quam forma, denominare voluerint; vel quod illud non tam ut Jus Romanum, quam ut Jus Civile *κατ' ἐξοχὴν* ita dictum, quo nomine adhuc hodie celebratur, quasi omnium Civitatum moratorum Comune Jus initio receperint.

(x) Sub quibus Jura quoque Saxonica & Suevica contineri docet THO. MASIVS *ad cit. diss. Epist. n. 9.*

qui eum hac in parte sequuntur, Maximilianus I. & Carolus V. loco der gemeinen geschriebenen Rechten utantur formula der gemeinen Reichs Recht, non alia sub his quam Romana Jura & Canonica intelligi debeant, cum & ipse CULPISTUS (y) fateatur, Jura Romana, quæ semel recepta, recte omnino vocari desint Reichs Rechte. Putat tamen ipse quod saltem in his Pacis Publicæ Constitutionibus per gemeine Reichs Recht Jus Romanum intelligi nequeat, cum in eo nullæ hujus generis sanctiones reperiantur. Verum notandum, quod istis in locis non ad certas quasdam & singulares Pacis Publicæ Constitutiones provocetur, sed generalis tantum pœnarum mentio fiat, quæ violatoribus tranquillitatis publicæ infligi jubentur in denen gemeinen Reichs Rechten. Hoc autem respectu permulta utilissima suppeditare possunt Leges Romanæ tam ad judicii quam sententiæ rationem saltem in genere instituendam. Juvat hanc explicationem egregie & illud, quod in dictis locis nunquam sola Jura Romana, sed conjunctim tantum cum Germanicis citentur, ut inde pateat, unum Jus ex altero esse supplendum, & in quantum fieri possit, utrumque observandum. Quamvis itaque DATTIUS (z) admodum probabiliter conjiciat, quod istis in locis Imperatores primario respexisse videantur ad Constitutiones Friderici I. de Pace Publica feudorum libris insertas, nihil tamen impedit, quominus illos quoque secundo de Jure Romano in genere locutos dicamus, quatenus nimirum illud ulla sui ex parte usum hic aliquem præstare posset, præsertim cum Ipsi generali illa formula, qua, uti modo ex Ludovici Bavari Constitutione ostendimus, Jura Romana significantur, his in locis fuerint usi. His omnibus accedit, quod in Constitutionibus Imperii gemeine geschriebene Rechte & Kayserliche geschriebene Rechte pro synonymis passim usurpentur, uti vel solum Edictum Regim. Nor. de a. 1521. Von Succession der Brüder und Schwester Kinder ostendit. (a) Illud tantum addi-

(y) In cit. diss. §. 87. (z) De P. F. P. L. IV. C. L. n. 135. & 142.

(a) Jam Sigismundus Imp. in Reformatione superius allegata Kayserliche oder geschriebene Rechte dixit.

addimus, CULPISIUM in quaestione, quam hic tractamus, sibi ipsi contrarium esse; modo enim sub formula *gemeiner Rechte* pro diverso respectu, uti ipsi quidem videtur, Jura vel Romana vel Germanica venire affirmat; modo vero hoc negat, & Jura Romana tantum sub ea contineri asserit. Quæ vero ipse argumento ex Constitutione Maximiliani I. contra blasphemos a nobis adducto opponit, partim mera figmenta sunt, partim ab ipso THOMASIO in notis abunde confutata.

§. VIII.

Quod ad Jus Canonicum vero attinet, fateor quidem, illud in scriptis receptione Juris Romani antiquioribus nomine *gemeiner* aut *gemeiner geschriebenen Rechten* posse occurrere. Verum postquam Jus quoque Romanum in Germania receptum fuit, nunc per Jus Commune & Scriptum rarissime Jus Canonicum tantum, plerumque vero utrumque Jus & Romanum & Canonicum intelligitur. Clare hoc præ cæteris ostendunt locus ex Actis Comitibus Norici de a. 1438. superius adductus, nec non Constitutio Caroli V. wider die Wiedertäufer de a. 1529. in cujus principio die *gemeinen Rechten* tanquam genus opponuntur Juri Cæsareo seu Romano in specie, quod ex vocula fürnemlich, qua Imperator utitur, colligere licet, manifesto indicio, quod *gemeine Rechte* non Jus Canonicum tantum sed & Romanum complectantur. Apertius adhuc hoc perspicitur ex Ord. Jud. Aul. de a. 1654. ubi postquam in iis, quæ præcesserant, constitutum, ut Assessores secundum Jura Communia judicarent, nach den gemeinen beschriebenen Rechten, in fine tandem additur: Daß das Corpus Juris Civilis und Canonici, allezeit auff der Reichs-Hoff, Raths-Tafel seyn soll, damit man sich derselben gebrauchen könne.

(b) Omnino autem in textuum a nobis paulo ante adductorum

H 2

etorum

(b) Videatur omnino THOMASII *Caus. circ. præcogn. Jur. Eccles.* C. 21. §. 4. seqq.

Storum nullo per gemeine geschriebene Rechte Jus Canonici tantum, sed vel Romanum tantum, vel utrumque denotatur.

§. VI.

In ipsis autem hisce locis, quæ modo latius recensuimus, Jus Romanum non per partes modo aut ex rationibus tantum particularibus probatum vidimus, quod nempe ejus decisio in hoc vel illo casu singulari suadente æquitate adoptata fuerit, sed tanquam quod generalem in Germania quoque actionibus singulorum regulam præscribat, Jusque commune ac proprie sic dictum constituat: ut adeo satis ex iis appariturum existimem, Reformationis Goldastinæ Artic. VII. omni semper caruisse effectu, & Jus Romanum non tantum, quatenus in casu speciali præjudiciis comprobatum, sed in universo omnino suo complexu pristinam in Germania auctoritatem nullo non tempore, invito licet Reformationis Goldastinæ autore, retinuisse ac conservasse. Simul etiam exinde patet, verissimam esse sententiam eorum, qui cum SCHILTERO, (c) STRYKIO, (d) HEINECCIO, (e) BRUNQUELLO, (f) aliisque Legem Romanam alleganti fundatam intentionem tribuunt, ut inde non reneatur specialem ejus receptionem aut observantiam probare. Cum enim Jus Romanum in genere receptum sit, sequitur, pro receptione etiam in singulis ejus partibus facta tamdiu esse præsumendum, donec probetur, eam in una alterave parte factam non fuisse. (g) Ex ipsa tamen natura

(c) In *Addit. ad Exercitat. II.* Licet autem ipse in eo utique fallatur, quod Jus Romanum non expressis legibus, sed usu tantum & observantia fori receptum dicat, non tamen indefibi ipsi contrarius est, uti THOMASIO videtur in *not. 55. ad CULPISII Diff. Epist. §. 94.* Talem enim observantiam SCHILTERUS intelligit, quæ notoria est, & ulteriore probatione non indiget; quod secus in observantia non notoria.

(d) In *Diff. prælim. V. M. P. §. 33.*

(e) *Hist. Jur. L. II. C. 4. §. 115.* (f) *Hist. Jur. P. III. M. II. C. 11.*

(g) Falluntur itaque, qui cum Illustri CULPISIO & THOMASIO *ll. cc.* Jus Romanum in Germania titulo universali, si ita fas est loqui, receptum

tura receptionis Juris peregrini illa utique exceptio probe tenenda, quod ea in dubio, & ubi de contraria recipientium voluntate clare non constat, semper censeri debeat facta fuisse salvis legibus ac consuetudinibus patriis, quæ pristinam autoritatem etiam post illam retinent. Unde sponte sua sequitur, nec Jus Romanum in iis, quæ moribus ipsorum adversantur, aut patriis in legibus, diversa licet ratione, jam deciduntur, a Germanis fuisse receptum. Et quamvis Ludovicus Bavarus in sæpius laudata Constitutione Jura Romana generaliter receperit, tamen adhuc illud minime cum exclusione & abrogatione Juris patrii fecisse censeri debet. Quin plane etiam post Ludovicum Bavarum Judicibus mores patrios differis verbis passim commendari videamus. Sic in Tabulis prorogati Fœderis Suevici de a. 1496. ratione appellationum ad mores primum cujusque loci, & his demum deficientibus, ad Jura Communia attendi jubetur. (b) Eundem ordinem distinctius adhuc præscribit Recessus Imperii novissimus: Venebens sollen Cammer-Richter, Präsidenten und Beysitze bey Administration der heylsamen Justiz so wohl die Statuta und Gewohnheiten, als die Reichs-Abschied und gemeine Rechten vor augen haben, und wohl beobachten. (i) Si quis itaque Legem Romanam in foro allegat, quæ vel moribus Germanorum notorie contraria est, vel de re disponit legibus aut consuetudinibus patriis jam decisa, is fundatam intentionem utique non habet,

H 3

fed

ptum negant, ipsique non nisi in casibus specialiter receptis auctoritatem concedunt, in cæteris ejus usum scholis tantum & Academicis relinquentes. Distinctionem quoque, qua utitur CULPISIUS inter modum processus & ipsam sententiam hic fundamento omni carere, loca superius adducta satis demonstrant.

- (b) Apud DATTIUM L. II. C. 14. p. 328. Ob Commun oder sonder Person vor Jhri obern ordentlichen oder andern gericht fûrgenommen wûrden, soll es mit appelliren gehalten werden nach eins jeden gericht herkommen, Freyheit, Brauch, und gewohnheit: Oder wa der kains vor augen wâr, innhalt gemeiner Rechten.
- (i) §. 105. Adde Visitationis-Abschied de a. 1713. §. 15. N. N. P. IV. p. 261. & Autoris modo recensitos ll. cc.

sed probare tenetur, eam specialiter contra leges & mores patrios fuisse receptam: quod nonnunquam factum fuisse legimus. Exemplum suppeditat Rec. Imp. Friburgensis de a. 1498. §. 37. ubi successio fratrum liberis secundum Juris Romani dispositionem asseritur *Der Gewohnheit, so an etlichen Orten darwider sein möcht, unangesehen; confirmata deinde per Rec. Imp. Augustanum de a. 1500. Artic. XIX. & speciale Caroli V. Edictum Noribergense de a. 1521. in cujus fine additur: daß ihr obgeschriebene Ordnung und Satzung in beyden gedachten Fällen getreulich halten, darnach richtet, und dem nachkommet, und euch einige Gewohnheit noch anders, so darwider seyn möchte, nicht verhindern lasset.*

CAPUT II.

REFORMATIO GOLDASTINA QUANTUM
AD ARTICULUM V. ATTINET EFFECTUM
NULLUM HABUIT.

§. I.

Superest, ut nunc etiam ostendam, Reformationis Goldastinae Articulum V. in quo Doctores Juri omnibus Tribunalibus ejecti dicuntur, eandem cum Articulo VII. sortem expertum, omnique effectu destitutum fuisse. Et sane cum non obstante dicta Reformatione Juris Romani in Germania autoritas semper illibata persisteret, per eam quoque non videbitur id fuisse effectum, ut ejus Doctoribus ullo tempore debitus denegaretur honos, aut saltem ita restringeretur, ut ne ad judicia quidem admitti possent. Plane ex innumeris iisque publicis testimoniis cuivis rerum Germanicarum vel mediocriter gnaro plusquam satis constabit, quod Doctores Juri apud Germanos a tempore Reformationis Goldastinae publice semper honorati, variisque titulis, muneribus, ac dignitatibus maxime conspicui nunquam non extiterint. Unde & nobis, ne Lectori in re omnium fere notissima tedium excitemus, potiora tantum adduxisse sufficiat.

§. II.

§. II.

Quod Doctores Juris jam Friderici III. ævo, & paucos post Reformationem Goldastinam annos summo Cæsaris Tribunali præfecti fuerint, clare nos docet sententia ab ipso hoc Imperatore a. 1472. publicata in sachen Caspar Reiprecht, Burgmann zu Gelnhausen, in cujus principio ipse ita loquitur: Wir Friderich von Gottes Gnaden . . . . beskennen öffentlich mit diesem Brieff, daß für unser Kayserlich Cammergericht, so der Ehrwürdige Erzbischoff zu Mainz . . . . mit samt den Ersamen unsern Râthen der Rechtsgelehrten, und des Reichs lieben Getreuen besessen hat, kommen ist zc. (k) Hoc in loco Fridericus III. Jctos non tantum honoris titulo contra CUSPINIANI tradita ornat, sed & Cæsareæ Cameræ Assessores vocat. Ipsum porro omnes hujus Cameræ Assessores ex Doctoribus Juris delegisse testantur Acta Comitialia Augustana de a. 1474. (l) Den 31. April besetzte er das Kayserliche Cammergericht auf dem Dankhauß dasebst; da der Churfürst von Mainz Oberrichter, und die Beysitzer alle Doctores gewesen. Ordinibus vero Imperii in Comitiiis Noricis de a. 1487. cum de instituenda Camera Imperiali deliberarent, jam placuisse legimus, ut dimidia pars Assessorum Doctores Juris essent: jeder halbtayle der Rechte gelehrten und gewirdiget, und die andern uffs geringst von der Ritterschafft geboren seyn sollen. (m) Unde & Imperator mox in Comitiiis Francofurtanis de a. 1489. graviter conquestus est, quod tot Assessores habiles invenire non potuerit: und allen fleiß fürkert ein zierliche anzale gelehrter und verstendiger Leut, mit denen Sein R. Maj. das heilige Reich, das Recht und menniglichen versehen wâr zu besessen, und

(k) Apud GOLDASTUM R. S. T. II. p. 168.

(l) Apud FUGGERUM im Desterreichischen Ehrensiegel L. V. C. 22. m.

3. Adde eundem C. 41.

(m) Acta hæc Comitialia publicavit SCHILTERUS in Inst. Jur. Publ. L. V. §. 1. unde ea operi suo inseruit DATTIUS L. IV. C. 1. n. 182. nonnulla eorum etiam prostant R. A. P. L. p. 278. seqq.

und der aber an Ir hilf nit gehabt mügen. ⁽ⁿ⁾ Hanc tamen difficultatem non ex paucitate aut inhabilitate Doctorum Juris in genere, sed eorum, qui huic præcipue muneri vel vellent vel ob alias rationes possent admoveri, ortam arbitrator. Instituta itaque Camera Imperiali Maximilianus I. secundum deliberationes in antecedentibus Comitibus institutas similiter constituit, daß yeder halb tail der Vrtailer der Rechte gelehrt und gewirdigt; und der ander halb tail uf das geringest aus der Ritterschafft geboren sein sollen. ^(o) Idem deinde repetitum in Rec. Imp. Constantiensi de a. 1507. §. 15. & Ordin. Cam. Wormatiensi de a. 1521. Art. 1. in qua præterea Doctores Juris nobiles non Nobilibus expresse præferuntur: Und der ander halb Theil auß der Ritterschafft geböhren sey: auch der Recht gelehrt, sofern man die haben kan, vor andern; Ordinatio Cam. Augustana de a. 1555. plane loco Nobilium, si tot haberi nequeant, qui aliquali Juris peritia pollerent, Doctores Juris non Nobiles Cameræ præfici jubet. ^(p)

§. III.

Quod autem in Ord. Cam. Wormatiensi de a. 1495. & inde in reliquis quoque citatis textibus per der Rechten gelehrt und gewürdigte Doctores Juris intelligantur, clare docet Ordin. Cam. Augustana de a. 1500. T. I. & clarius adhuc Rec. Imp. Constantiensis de a. 1507. in cujus §. 15. ipse Imperator Maximilianus ita loquitur: Erstlich so sollen und wollen Wir solich Unser Cammergericht, wie das anfenglich uf Unfern ersgehalten Reichstag zu Worms geordnet und besetzt gewest, yzo wider mit einem redlichen und verstantigen Cammer Richter . . . und sechzehn Beysitzern, darunder

⁽ⁿ⁾ Apud DATTIUM l. c. n. 52.

^(o) Ord. Cam. Worm. de a. 1495. §. 1. Inter eos plane, quibus Ordines electionem Assessorum demandaverant, erat Doctor Jora Pfeiffer, Cansler, und Schatzmeister des gemeinen Wienings. Reichs Abschied und Besetz von dem Jahr 1495. X. R. P. II p. 17. & 27. ubi etiam laudatur Doctor Lamparter.

^(p) P. I. T. III. §. 2. Add. Rec. Imp. Spir. de a. 1557. §. 13.

der halbe Theil von redlichen, verstendigen und gelehrten Doctorn oder Licentiaten in Jure besetzen. Inde etiam Doctores Juris ipso actu judicio Camerali admotos fuisse patet ex Rec. Imp. Trevirensi & Coloniensi de a. 1512. §. 23. & Rec. Imp. Spirensi de a. 1529. §. 36. In illo enim Doctor Dieterich von Weningen, & D. Gries, in hoc vero Doctor Batt Weydmann, Doctor Reinhard Ziel, Doctor Jacob von Landsburg, Doctor Caspar Mart, Assessores Camerae nominantur. (q) Hoc ipsum autem adeo vulgatum est, ut adhuc hodie a multis dubitetur, utrum & alii, licet Jurium sint periti, ad Camerae Imperialem admitti debeant, si non sunt Doctores aut Licentiatum Juris. Sed nullibi hic titulus in Assessoribus Camerae de necessitate requiritur; illud tantum dispositum, ut per quinquennium in Universitate quadam Jurisprudentiae operam dederint. (r) Imo Rec. Imp. novissimus §. 28. hoc ipsum in tantum mutavit, daß nicht so stark auf das studium Juridicum quinquennale auf Teutschen Universitäten, sondern auf die Qualitäten, Geschicklichkeit und Experiences gesehen werden soll. (s) Illud autem probe ob ea, quae mox dicentur, velim hic notari, quod ipsi Status Imperii, non Principes tantum & Comites, sed & ipsae Civitates Imperiales, in quibus tamen Reformationem Goldastinam conceptam videri superius diximus, hos Doctores Juris per circulos nominaverint, inque Assessores Camerae elegerint, uti patet ex Ord. Cam. Constantiensis de a. 1507. cujus in fine complurium Doctorum Juris nomina a Civitatibus Imperii in Assessores Camerales electorum

I

(q) Add. Rec. Imp. Aug. de a. 1530. §. 82. & Ord. Cam. Spir. de a. 1533. Art. I. §. 5. ubi etiam in §. 1. inter Visitatores Camerales recensentur Johann König und Baltasar Stumpp Doctores; nec non in Reform. Jud. Cam. Spir. de a. 1531. in pr. Caspar von Westhausen Doctor Rappinischer Cankler; Eitel Hans Kechberger Straßburgischer, und Hieronymus Weyß Waadischer Cankler Doctores.

(r) Reform. Cam. Spir. de a. 1531. §. 17. Ord. Cam. Aug. de a. 1555. P. I. T. III. §. 2.

(s) Consule etiam de hac mutatione differentem AUG. LEYSERUM. Meditat. ad Pandectas Spec. II. §. V.

edi-
fer,
und
atur

ctorum occurrunt. In Regimento porro Imperii Doctores Juris Assessorum munere functos ostendit Ord. Regim. Augustana de a. 1500. §. 5. Die andern sechs Personen, die von der Ritterschafft, Doctorn oder Licentiaten zc. (55) Eandem ipsis quoque dignitatem in Summo Cæsaris Tribunali peperit Ordinatio Jud. aul. T. I. §. 1.

§. IV.

Verumenimvero non summa tantum Imperii Tribunalia, sed ipsa plane Comititalia negotia Actorum fidei ac curæ demandata fuerunt, qui inde quoque frequentissimi in Comitibus comparuerunt, uti hoc abunde testantur Actorum Comitiorum Subscriptiones. Sic Comitibus habitis sub Friderico III. Norimbergæ a 1466. (†) jam subscripisse leguntur Sifridus Waghall Decret. Doct. Johan. Gemminger Decretorum Doct. Johannes de Weisbach Doct. Laurentius Blomenau Doct. Johannes Kieberer Doct. Burker Doct. Johannes Locher Doct. Martinus Mayer Doct. Georgius de Absberg Doct. Adolphus de Marcha Legum Doct. & miles. Johann von Osthausen Doct. Decret. Subsignaverunt porro R. J. Worm. de a. 1497. Sebastian Hilffung, baider Recht Doct. R. Regim. Imp. Nor. de a. 1501. Doct. Dietrich von Pliezingen. R. J. Aug. de a. 1525 Daniel von Redwich Doct. R. J. Aug. de a. 1530. Lorenz Wilhelm der Rechten Doct. R. J. Ratisb. de a. 1532. Conrad Metsch Doct. Georg von Desfingen Doct. R. J. Worm. de a. 1535. Caspar von Westhausen. R. J. Nor. de a. 1542. Leonhard Eck von Randeck der Rechten D. R. J. Nor. de a. 1543. Matthias Rasch der Rechten Doct. R. J. Worm. de a. 1545. Georg Stockheimer der Rechten D. R. J. Aug. de a. 1551. Gregorius von Rallingen der Rechten Licentiat. Transact. Passav. de a. 1552. Melchior Drechfell Doct. R. J. Aug. de a. 1555. Christoph von Hausen D. R. J. Spir. de a. 1557. Christoph Probst von Alzen Doct. Bernher Koch, und Jacob Kübel, beyde Doct. und Canslere. Rudolph Ehinger Doct. R. J.

(†) Add. Rec. Regim. Imp. Noric. de a. 1501. §. 13. seqq. ubi laudatur Doct. Ludw. Bergenhans; nec non Ord. Regim. Worm. de a. 1521. §. 20.
(‡) R. W. P. I. p. 215.

R. J. Worm. de a. 1564. Johann Jacob Han der Rechten Doct.
 R. J. Erfurt. de a. 1567. Andreas Zoch Doctor. Augustin
 Baumgärtner. D. R. J. Francof. de a. 1569. Johannes Rahm
 der Rechten Doctor. R. J. Spir. de a. 1570. Rudolph Halffer Do-
 ctor. Johann Meißner D. R. J. Francof. de a. 1571. Gerhard
 Pastor der Rechten Doctor. Ulrich Singinger der Rechten Doct.
 Gall Hager, Georg Rockenbach beyde der Rechten D. R. J. Ratisb.
 de a. 1576. Leonhard Hager der Rechten Doct. R. J. Ratisb. de a.
 1598. Johann Geilkircher beyder Rechten Doctor. Gall Müller
 der Rechten Doctor. R. J. Spir. de a. 1600. Ludwig Cushman der
 Rechten Doct. Leonhard Zindecker der Rechten D. Beatus Moses
 der Rechten Doctor. Johann Michael Croneburger der Rechten
 D. R. J. Ratisb. de a. 1641. Johann Christoph Meier Doct. Jo-
 han von Leuchselring Doct. Friedens Execur. Rec. Nor. de a.
 1650. Augustus Carpsovius D. Valentin Heyder D. Zacharias
 Stenglin D. R. J. noviss. Johann Krul der Rechten Doctor.
 Johann Vieror Doctor. Quin plane nonnullos Doctores Ju-
 ris Vice-Cancellarii munus in Comitibus obisse complurium
 Reccessuum Imperialium Subscriptiones aperte doceant. Sic
 hoc nomine Jo. Jonas D. subscripsit R. J. Aug. de a. 1555. R. J.
 Ratisb. & Spir. de a. 1557. JOHANNES BAPTISTA WEBER D. R. J.
 Worm. de a. 1564. R. J. Spir. de a. 1570. Edict. Moner. de a.
 1571. & R. J. Ratisb. de a. 1576. ULRICH ZASIVS D. R. J. Aug.
 de a. 1566. SIGISMUNDUS VIEHEUSER D. Ref. Polit. Francof. de
 a. 1577. Johann Söldner D. R. J. Ratisb. de a. 1641. Wilhelm
 Schröder D. Mand. Execur. de a. 1648. & 1649. Jam in Co-
 mitibus Lindaviensibus a. 1497. laudatur Cunrad Stürzel Doct.
 Königl. Majest. Hoff- und Tirolischer Cansler, Ritter. (#)

§. V.

Eandem Jctorum in Comitibus frequentiam uberrime por-
 to comprobant Catalogi Legatorum Comitium Reccessibus
 Imperii in Codice Reccessuum subjuncti. Sic unico Reccessui
 Imperii novissimo ad usque C. fere Doctores Juris adfuisse
 leguntur. Imo plane ipsæ illæ Civitates, Norimbergensis &
 Vindelico-Augustana, quas tamen Doctoribus Juris minus
 favent

§. VI.

Quum itaque Doctores Juris post Reformationem Goldastinam nunquam desierint supremis præfici Imperii Tribunalibus, quin plane summa Reipublicæ negotia iis passim in Comitibus, etiam ab ipsis Civitatibus Imperialibus, quæ eorum dignitati alias minus favisse dicuntur, concredita fuerint; inde non video, cur iidem unquam indigni haberi debuissent, qui in inferioribus judiciis Advocati aut Judicis munere fungerentur. Ut adeo vel ex his satis pateat, Articulum V. Reformationis Goldastinæ ne in Civitatibus quidem Imperialibus aliquem effectum fuisse consecutum: cum & ipse Catalogus, quem modo dedimus, hoc luculenter testetur, utpote in quo complures ex Doctoribus memoratis dicuntur fuisse Advocaten/ Rathgeber/ Consulenten. Quod vero in Camera Imperiali Advocatorum quoque & Procuratorum vices plerumque & ordinarie gesserint Doctores & Licentiatii Juris, formulæ Mandati Procuratorii in Comitibus Spirensibus a. 1570. conditæ (x) perspicue tradunt. Imo Electoribus ac Principibus Imperii, quibus ab aliis iis quadam movetur, in Ord. Cam. Wormatiensi de a. 1495. §. 30. disertis verbis præceptum legimus, ut judicii hanc ob causam instituenti Assessores ex Nobilibus & Doctoribus deligant: soll der erfordert Ehrfürst, Fürst oder Fürsttmässig neun seiner trefflichen Räte an seinem Hof zu recht nider setzen, die aus dem Adel und aus den Gelehrten genommen werden sollen. Cum denique JCorum in Germania nomen jam Sec. XV. ad eum usque dignitatis gradum pertigisse constet, ut etiam Doctores & Licentiatii Juris in Comitibus Decretis ipsis plane Equitibus ac Nobilibus subinde fuerint exæquati, (y) inde indubie conficitur, ipsos a nullo quoque munere

(x) R. U. P. III. p. 315. seq.

(y) Hoc præcipue ratione vestitus jam factum in Rec. Imp. Aug. de a. 1500. Tit. 23. §. 6. R. U. P. II. p. 79. Item Bürger in Städten, die nicht vom Adel, Ritter oder Doctores sind, sollen kein Gold, Perlin, Sammet, Schwalach, Seyden, noch Böblin oder Hermlin Futter tragen. Add. ejusdem Rec. §. 7. & 8. quod ipsum deinde in Reform. Polit. Aug. de a. 1530. Tit. 15. §. 17. & de a. 1548. Tit. 12. nec non Francof. de a. 1577. Tit. 12. in tantum confirmatum fuit, ut nunc Doctores, citatis in locis, peculiaribus etiam capitibus a reliquis civibus non Nobilibus quibuscunque separantur. Porro in Ord. Regim. Aug. de a. 1500. Tit. 17. Doctores & Licentiatii Juris, qui membra essent Regimenti Imperii, Equitibus Nobilibusque in iis, quæ ad pompam externam faciunt, penitus exaquantur: Auch sollen die gemelte Personen, und ihrer jeder mit einer ziemlichen Anzahl Pferd und Knecht, Uns und dem heiligen Reich zu Ebrn. und mehrer Ansehung, gerüst sein. Nemlich ein Graf oder Herr sechs Pferd. ein Prelat, Edelmann, Doctor oder Licentiat, auch jegliche, so von der Stadt wegen da sind, vier gerüstet Pferd. Add. Rec. Imp. Trev. & Colon. de a. 1512. P. II. §. 11. Eodem plane modo Doctoribus & Licentiatii Juris, Camera Imperialis Asses.

munere aut officio, cui aliquid inesset dignitatis decorisque, ex eo saltem tempore unquam fuisse exclusos.

§. VII.

Hæc sunt argumenta potiora, quibus Reformationis Goldastinæ, quam ipsa mentitur, fidem impugnari ac everti posse confidimus. Insigne autem iis omnibus robur & ultimum quasi punctum addunt Editores Receptum Novissimæ, qui, excussis licet plerisque Antiquitatis Germanicæ, & imprimis Cancellariæ Moguntinæ scriptis, ne Jota quidem hæc de Reformatione invenerunt, cujus ahas vel aliquam saltem in hoc suo opere mentionem fecissent, præcipue in Introductione ad Historiam Receptum, ubi etiam dubias, quæ quocunque demum argumento nituntur, Constitutiones commemorant: ipso hoc silentio non obscure nobiscum fatentes, publicis Imperii Actis eam minime esse accensendam, & perperam omnino GOLDASTUM, ut scetam hunc monstrum legitimeret, ad ista provocasse. Silcant itaque in perpetuum, quicunque fictitiæ hujus Reformationis præsidio freti JCTorum & Juris Romani in Germania autoritatem crebris hæctenus conviciis obruere, & tantum non penitus eliminare, vano licet irritoque conatu, tentarunt: neque porro quisquam in evolvenda Historia Juris Romani occupatus fucata Legis publicæ forma offendantur amplius aut decipiatur in posterum. Te vero, Benevole Lector, ut, quæ hæctenus pro tuenda JCTorum & Juris Romani in Germania autoritate vel bene vel minus forsitan recte a me dicta fuerunt, æqua excipias humanitate, enixius rogo; siquid tamen exinde Tuis rebus accesserit lucri, illud me scias totum curis debere Consult. Præsidis, quem & in hoc qualicunque specimine Auctorem; Ducem habuisse atque Comitern publice letor.

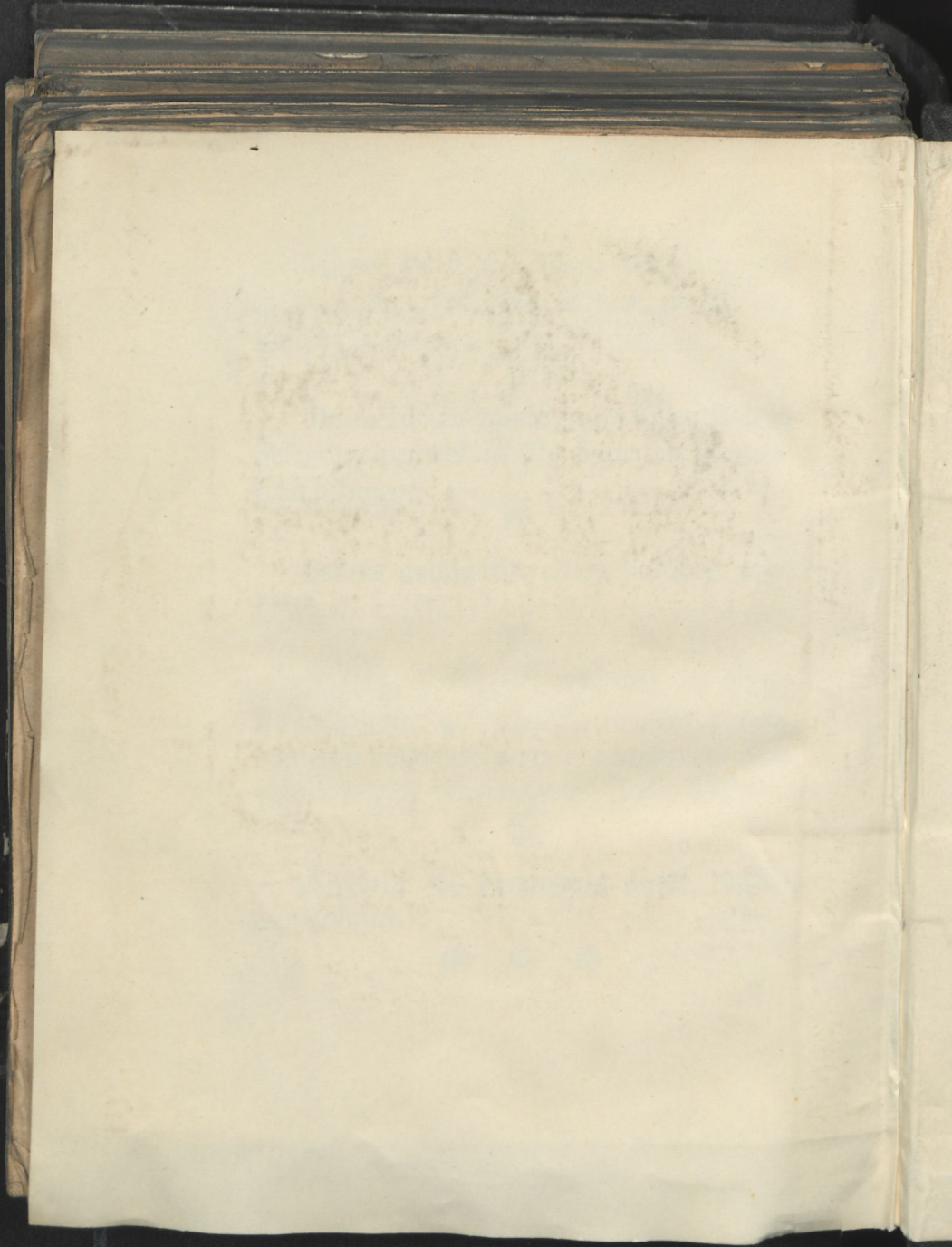
Affessoribus, idem cum Equitibus ac Nobilibus salarium constitutum legitimus in Ord. Cam. Aug. de a. 1400. Tit. 1. Das hinfürto unserm Cammer-Richter fünfseven hundert, einem Grafen oder Herren, der ein Besizer ist, sechshundert, und einem Doctor, Licentiaten, Ritter oder Edelmann, Jährlich vierhundert Gulden gegeben und entrichtet werden sollen: repetitum postea in Ord. Cam. Worm. de a. 1521. T. 8. & August. de a. 1555. P. I. Tit. 47. De Nobilitate Doctorum Juris apud Germanos vide omnino latius differentem ITTERUM De Grad. & Hon. Acad. Cap. 10. & 11. & AUG. LEYSERUM Mediat. ad Pandectas Specim. II. §. VI.

NOTA. p. 37. n. p. leg. ITTERUS l. c. & HERTIUS Paroem. Jur. Germ. P. I.

ULB Halle
005 039 479

3

Q. D. B. V.
VINDICIÆ HISTORICO JURIDICÆ 443
JURIS ROMANI ET JCTORUM
IN GERMANIA 1748, 2.CONTRA

REFORMATIONEM

DE ANNO MCCCCXLI.

FRIDERICO III. IMPERATORI

ADSCRIBI SOLITAM,

QUAS

DIVINIS SUB AUSPICIIS,

PRÆSIDE

VIRO NOBILISSIMO, AMPLISSIMO, CONSULTISSIMO
ATQUE EXCELLENTISSIMO

DN. JOHANNÉ MARTINO
SILBERRADIO,

INST. IMP. PROF. PUBL. ORD. CELEBERRIMO,
CAP. THOM. CANONICO MERITISSIMO,
PRÆCEPTORE AC PATRONO SUO

PIE COLENDO

IN ALMA ARGENTORATENSIVM UNIVERSITATE

AD D. XVII. JUNII A. O. R. MDCCLXIX.

SOLENNITER ASSERENDAS

PROPONIT

JOH. REINHARDUS KUGLER

ARGENTINENSIS, AUCTOR.

H. L. Q. C.

ARGENTORATI,

Typis MELCHIORIS PAUSCHINGERI, Typogr.

